

VANTAA

VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

Ollaksen varhaiskasvatuksen toimintayksikkö

Lapsen hyvinvointia tukemassa

Opetuslautakunta 25.11.2013

Sisällys

1	Johdanto	2
2	Ollaksen varhaiskasvatussyksikkö	4
3	Varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohdat	5
3.1	Arvolähtökohdat	5
3.2	Kasvatussyhteisömme toimijat	7
4	Tavoitteena hyvinvoiva lapsi	8
5	Kasvatussyhteistyö	10
6	Yhteisöllisyys luo hyvinvointia	12
6.1	Yhteisöllisyys ja osallisuus	12
6.2	Yhteisöllisyys ja yhteiskunnan jäseneksi kasvaminen	13
7	Hyvinvointia luonnosta	15
7.1	Ympäristökasvatus ja kestävä kehitys	15
7.2	Luonto oppimisympäristönä ja luonnossa liikkuminen	15
8	Pedagogisen toiminnan muodot ja toimintatavat	17
9	Varhaiskasvatustyöympäristö tukee ja innostaa lasta	20
10	Moninaisuus varhaiskasvatuksessa	21
10.1	Kasvun ja oppimisen tuki	21
10.2	Monikulttuurisuuden kohtaaminen sekä uskonto- ja katsomuskasvatus	22
11	Sisällölliset orientaatiot - Esiopetuksen sisällöt	24
11.1	Eettinen kasvatus ja tunnetaidot	24
11.2	Kieli, kommunikaatio ja vuorovaikutus	25
11.3	Elämykset ja estetiikka	26
11.4	Historia, uskonto ja yhteiskunta	27
11.5	Liikunta ja motoriikka	28
11.6	Matematiikka, päättely ja hahmotus	29
11.7	Luonto- ja ympäristö	30
12	Yhteistyöverkostot	31
13	Toiminnan arviointi	32
13.1	Pedagogisen toiminnan arviointi	32
13.2	Kasvattajayhteisön toiminnan arviointi	32
13.3	Lapsen toiminnan havainnointi ja arviointi	32
14	Hyvinvointityö ja oppilashuolto	33
14.1	Esiopetuksen oppilashuolto	33
15	Varhaiskasvatuksen viestintä	35
	Lähteet/Kirjallisuus	36
	Liite 1 Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma	37
	Liite 2 Toimintavuosiympyrä	40

TAIKATAKIN ARKIPUHE IHMISEKSI KASVAMISESTA

Kun kasvaa ihmiseksi
täytyy kokeilla,
onko peltisiivet kalalokeilla,
ja minkälaisin siivin lentää
valtameren suola

ja onko muovivaahtoa
sen hurjan härän kuola.

Täytyy koetella, koskea
ja katsella ja haistella,
täytyy multa painaa poskea
ja vettä maistella.
silloin tietää millaisessa maailmassa
täytyy asua.

Mutta kaikkea ei ehdi nähdä,
paljon ohi vilahtaa
ja joka hetki syntyy jotain
joka muuttaa maailmaa.

Ilpo Tiihonen

1 Johdanto

Varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan Ollaksen varhaiskasvatussyksikön toiminnan ja esiopetuksen lähtökohdat, toiminnan periaatteet ja tavoitteet sekä sisällölliset linjaukset. Suunnitelma ohjaa yksikköämme päivittäistä toimintaa, sen arvioimista ja kehittämistä. Tämän varhaiskasvatussuunnitelmamme tavoite on tukea lasten ja yhteisömme kaikinpuolista hyvinvointia.

Varhaiskasvatusta määrittävät useat varhaiskasvatusta ja esiopetusta koskevat lait ja asetukset sekä valtakunnalliset ja kunnalliset ohjeistukset, suositukset ja velvoitteet. Suunnitelman muotoutumiseen ovat vaikuttaneet myös päivähoitoyksikkömme asiakasperheiden näkemykset hyvästä päivähoidosta ja esiopetuksesta. Vanhempien ajatuksia ja toiveita kartoitettiin kyselyllä vuonna 2006 ja uudelleen vuonna 2012. Vanhempien kanssa käydyt lapsen varhaiskasvatuskeskustelut ovat antaneet meille aineksia suunnitelmatyöhön, sillä heidän ajatuksensa ja palautteensa lapsensa varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta ovat meille tärkeitä toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa.

Lapset ovat ilmaisseet ajatuksiaan ja toiveitaan hyvästä varhaiskasvatuksesta haastatteluissa, keskusteluissa, piirtämällä unelmapäiväkodista ja kertomalla tarinoita. 5-vuotiaat lapset täyttivät yhdessä vanhempien kanssa leikkikyselyn, jossa kartoitettiin lasten ajatuksia ja kokemuksia leikistä päiväkodissa. Havainnoimalla lapsia päiväkodissa ja kerhoissa olemme saaneet paljon tietoa siitä, mistä lapset nauttivat ja mikä on heille merkityksellistä, mieluisaa ja iloa tuottavaa toimintaa. Näin lasten näkökulma on ollut mukana suunnitelmaa tehdessämme. Olemme halunneet tuoda lasten ajatuksia esiin myös tämän suunnitelman sivuilla.

Moniammatillisessa kasvatusyhteisössämme on keskusteltu suunnitelmaa luodessa paljon niin arvoista, tavoitteista, toiminnan periaatteista kuin käytännön järjestelyistäkin. Näiden keskustelujen ja vuosien yhteisen kehittämistyön myötä meille on muodostunut yhteinen näkemys varhaiskasvatuksen hyvästä perustasta ja käytännön toteutuksesta. Hyvä varhaiskasvatus syntyy läsnäolosta, yhdessä toimimisesta ja kokemisesta. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden rakentaminen ovat keskiössä. Ajatuksemme on, että vahva yhteisöllisyyden, osallisuuden ja joukkoon kuulumisen kokeminen päiväkodissa ja kerhoissa tukee lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kantaa pitkälle hänen elämässään. Olemme rakentaneet varhaiskasvatussuunnitelmamme näiden periaatteiden pohjalta.

Varhaiskasvatussuunnitelmamme perustana ovat valtakunnalliset Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet v.2005 ja Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma v.2012. Suunnitelman muotoutumiseen ovat vaikuttaneet myös Vantaan kasvatus- ja koulutuspoliittinen ohjelma v. 2011–16, Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2013–2016 sekä Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset v. 2005. Yksikössä laaditaan vuosittain toimintasuunnitelma, jossa määritetään toimintavuoden varhaiskasvatustoiminnan järjestämisen keskeiset periaatteet ja käytännöt sekä asetetaan toiminnalle kehittämistavoitteita.

Varhaiskasvatussuunnitelmaamme sisältyy myös esiopetussuunnitelma. Esiopetuksen suunnittelun ja järjestämisen perustana ovat valtakunnalliset Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet v. 2010 ja Vantaan esiopetuksen opetussuunnitelma v. 2011. Suunnitelmassamme olemme huomioineet myös Vantaan esi- ja perusopetuksen kulttuurikasvatussuunnitelman v. 2011 sisältöjä.

Esiopetuksen kasvattajatiimit laativat vuosittain toimintasuunnitelman, jossa on tarkennettu esiopetuksen järjestämisen periaatteet ja käytännöt sekä asetettu esiopetusryhmän lasten tarpeisiin vastaavat tavoitteet toimintavuodelle. Esiopetusta järjestetään joko 6 –vuotiaiden lasten ryhmässä tai yhdistämällä 5 -6 –vuotiaita (joskus 3 -6 –vuotiaita) samaan ryhmään. Ryhmäratkaisuihin vaikuttaa eri ikäluokkien koko yksikössä eri vuosina. Toiminta järjestetään niin, että lapsen päivästä muodostuu eheä esiopetuksen ja päivähoiton kokonaisuus. Yhdistetyssä ryhmässä esiopetusikäisille on opetusta myös omana ryhmänään. Esiopetuksen päivittäinen toiminta-aika on klo 8.30–12.30. Esiopetus noudattaa koulujen työ- ja loma-aikoja.

Tämä suunnitelma linjaa myös avoimen varhaiskasvatuksen kerhojen toimintaa yksikössämme. Yksikön vuositaisessa toimintasuunnitelmassa tarkennetaan kerhojen toiminnan järjestämisen periaatteita ja käytäntöjä. Kerhotoiminta on tarkoitettu kotihoidossa oleville 2,5 -5 –vuotiaille lapsille. Kerhoihin on hakuaika keväisin ja kerhopaikka myönnetään lapselle toimintavuodeksi kerrallaan. Lapset jaetaan kolmeen kerhoryhmään hakijoiden ikäjakauman mukaisesti huomioiden samalla yksittäisen lapsen tuen tarpeet.

2 Ollaksen varhaiskasvatusyksikkö

Ollaksen varhaiskasvatusyksikköön kuuluu v. 2005 kesällä valmistunut ja toimintansa aloittanut päiväkotia ja syksyllä v. 2006 aloittanut avoimen varhaiskasvatuksen luontokerhotoiminta.

Päiväkotimme sijaitsee Vantaan Ylästössä rauhallisella ja turvallisella pientaloalueella. Päiväkotimme läheisyydessä on paljon luontoa ja metsää. Luonnonsuojelumetsän mahtava ja vaikuttava tunnelma on kivenheiton päässä. Lähiympäristöstä löytyy Vantaanjoen kauniit rannat ulkoilureitteineen. Myös leikkipuistoja, urheilukenttiä, koulu ja kauppa ovat lähellä. Kirjastoauto käy päiväkodin pihalla säännöllisesti. Sijaintimme on luonut meille erinomaiset mahdollisuudet luontopainotteiseen toimintaan, luonnossa liikkumiseen ja retkeilyyn. Hyödynnämme paljon Vantaan ja naapurikuntien tarjoamia kulttuuri- ja liikuntapalveluita. Osallistumme myös seurakunnan ja eri järjestöjen organisoimiin tilaisuuksiin.

Päiväkodissa on valoisat ja viihtyisät tilat ja pihamaa viidelle lapsiryhmälle, iältään 0-7-vuotiaille lapsille (n. 90–100 lasta). Toimintavuonna 2013-14 yksikköön kuuluu kuudes ryhmä, joka toimii toimii Karhuniityn opetustilassa noin 300 metrin päässä päiväkodista. Ryhmällä on siellä viihtyisät tilat ja oma leikkipiha n. 16–21 lapselle. Luontokerhot tarjoavat avointa varhaiskasvatusta kotihoidossa oleville 2,5-5 -vuotiaille lapsille (n. 35 lasta).

Lasten suusta:

”Olipa kerran Ollaksen päiväkotia. Siellä oli: Lapsia. Aikuisia. Sängyt. Riehuvia lapsia. Söpöjä lapsia. Erinäköisiä ja kilttejä. Sali. Telineitä. Hauskaa. Keinuja. Vähän tylsää. Kaikennimisiä lapsia.”

Varhaiskasvatusyksikössämme työskentelee 21 kasvatus- ja hoitohenkilöä (9 lastentarhanopettajaa ja 12 lastenhoitajaa) sekä avustajia ja varahenkilö tarpeen mukaan. Yksi lastentarhanopettaja ja lastenhoitaja ohjaavat luontokerhoja. Kasvatussyhteisö muodostuu näistä toimijoista.

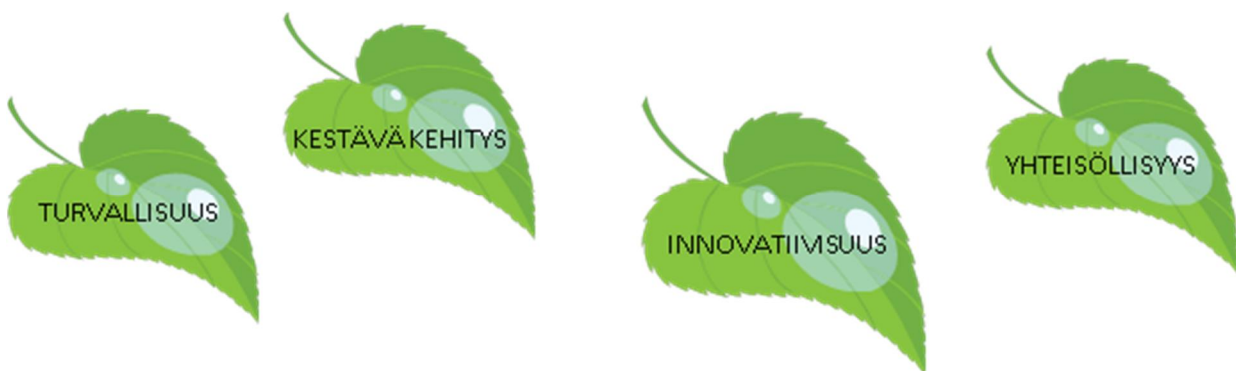
Ollaksen päiväkodissa ja kerhossa on syksyllä 2012 toimintansa aloittanut vanhempaintoimikunta, Ollaksen vanhemmat. Toimikunnan tarkoituksena on tukea koteja, päiväkotia ja luontokerhoja niin, että kasvuympäristö olisi turvallinen ja lapsen hyvinvointia edistävä.

3 Varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohdat

3.1 Arvolähtökohdat

Kasvatusyhteisömme arvoperustan luovat Vantaan kaupungin palveluja ja toimintaa määrittävät arvot yhteisöllisyys, kestävä kehitys ja innovatiivisuus. Turvallisuus on yksikössämme nostettu keskeiseksi arvoksi. Turvallisuudentunne on lapsen hyvinvoinnin perusta ja suotuisan kehityksen edellytys. Myös lasten vanhemmat nostivat tehdyssä kyselyssä turvallisuuden ensisijaiseksi hyvän varhaiskasvatuksen tunnusmerkiksi.

Arvot ohjaavat kasvatusyhteisömme toimintaa, siinä tehtäviä ratkaisuja sekä elävät ja toteutuvat päivittäisessä toiminnassa. Jokaisella kasvatusyhteisön toimijalla on henkilökohtainen vastuu arvojen toteutumisesta.

TURVALLISUUS

- Turvallinen tunneilmapiiiri.
- Tunteisiin ja tarpeisiin vastaaminen
- Positiivinen, kannustava ja rakentava kasvatusyhteisö.
- Lämmin lapsen kohtaaminen ja aito läsnäolo.
- Kiusaamistilanteisiin puuttuminen välittömästi. Kiusaamisen ehkäisemisen suunnitelma (liitteenä).
- Lapsen kiintymyssuhteen tukeminen ja vaaliminen suhteessa vanhempiin ja perheeseen.
- Jatkuvuuden ja pysyvyyden luominen.
- Selkeä päivärytmi ja rutiinit.
- Yksikön turvallisuussuunnitelma.
- Tilojen ja ympäristön turvallisuus.

YHTEISÖLLISYYS

- Henkilöstön ja lasten vanhempien yhteinen vastuu lapsista; huolenpito ja välittäminen.
- Yhteisön sääntöjen, ja hyvien tapojen mukaan toimiminen
- Me -hengen ja yhteen kuulumisuuden luominen lapsiryhmässä.
- Kokemus joukkoon kuulumisesta
- Kokemus osallisuudesta ja vaikuttamisen mahdollisuutta itseä koskeviin asioihin.
- Yhdessä tekemisen ilo
- Lapsi kokee, että häntä arvostetaan ja hänestä välitetään.
- Kasvattajat ovat toiminnan malleja lapsille.
- Toiminnalliset vanhempainillat
- Oman yhteisön, ilmapiiirin ja hyvinvoinnin vaaliminen
- Yksikön yhteistyö lähiympäristön ja alueen muiden toimijoiden kanssa.

INNOVATIIVISUUS

- Kasvatusyhteisön valmius uusien näkökulmien ja toimintatapojen kehittämiseen.
- Innostus uuden kokeilemiseen
- Kasvatusyhteisön joustavat toimintatavat.
- Resurssien luova käyttö
- Avoin asenne lasten ajatuksille ja näkökulmille.
- Virikkeellinen, innostava ja monipuolinen oppimisympäristö ja -välineet sekä tilojen luova käyttö
- Kasvatusyhteisön avoimuus palautteelle ja arvioinnille.

KESTÄVÄ KEHITYS

Sosiaalista kestävyyttä:

- Tasa-arvoisuuden edistäminen.
- Hyväksyvä ilmapiiri.
- Erilaisten perheiden ja elämäntyylien arvostaminen.
- Lapsen yksilölliseen tuen tarpeeseen vastaaminen.
- Erilaisten oppijoiden huomioiminen toiminnan suunnittelussa.
- Tyttöjen ja poikien tasa-arvoinen kohtelu ja yhtäläinen kannustaminen erilaisiin leikkeihin ja toimintoihin.
- Jokaisen yksilön ottaminen tasavertaiseksi yhteisön jäseneksi

Kulttuurista kestävyyttä:

- Yhteisön ja koko yhteiskunnan moninaisuuden arvostaminen ja huomioiminen toiminnassa.
- Jokaisen yksilön osallisuuden varmistaminen erilaisia toimintatapoja ja menetelmiä käyttämällä.
- Jokaista lasta tukeva fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen oppimisympäristö.
- Terveen itsetunnon rakentaminen omaa kulttuurista identiteettiä vahvistamalla.
- Oman kulttuurisen arvomaailman ja kulttuuriperinnön siirtäminen seuraavalle sukupolvelle.
- Kiinnostus ja avoimuus toisia kulttuureita kohtaan.
- Suvaitseva asenneilmasto ja tarvittavan osaamisen sekä tiedon ylläpitäminen.

Ekologista kestävyyttä:

- Kasvattajien malli ympäristötietoisesta ja – vastuullisesta toiminnasta.
- Kierrätys, lajittelu, energian säästö
- Kierrätys- ja luonnonmateriaalien hyödyntäminen
- Päiväkodin tavaroista, tiloista ja pihan siisteydestä sekä hoitamisesta huolehtiminen yhdessä lasten kanssa.
- Yksikön ekotukihenkilöt, jotka edistävät ekologisesti kestävien toimintatapojen toteutumista.

Taloudellista kestävyyttä:

- Resurssien tehokas käyttö asettamiemme tavoitteiden toteuttamiseksi.
- Tarpeellisten, laadukkaiden ja kestävien tavaroiden ja materiaalien hankkiminen
- Käytettyjen tavaroiden hyötykäyttö
- Leikkivälineiden ja pelien kierrätys
- Asiakasperheiden ohjaaminen hoitomuotojen valinnassa.

3.2 Kasvatusyhteisömme toimijat

Lapsi on luonnostaan aktiivinen, kiinnostunut ja innostunut tutkimaan ympäröivää maailmaa ja tutustumaan lähellä oleviin ihmisiin sekä toimimaan yhdessä toisten kanssa. Hän haluaa liittyä ryhmään omalla luontaisella tavallaan. Lapsella on hänelle ominainen tapansa lähestyä asioita ja ihmisiä. Lapsi nauttii yhdessäolosta ryhmän lasten ja aikuisten kanssa. Hänellä on oma luonteensa ja temperamenttinsa, joka tekee hänestä ainutlaatuisen. Jokaisella lapsella on oikeus tulla hyväksytyksi, kohdatuksi ja ohjatuksi hänen luonnettaan ja tottumuksiaan kunnioittavalla tavalla. Lapsi haluaa myös vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja tarvitsee mahdollisuuksia tehdä omia valintoja.

Vanhemmat tuntevat oman lapsensa parhaiten ja ovat asiantuntijoita lastaan koskevista asioista. He ovat lapsensa ensisijaisia kasvattajia. Vanhempien ajatukset lapsensa hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta ovat lähtökohtana lapsen kasvua tukeville suunnitelmille. Vanhempien tulee saada osallistua lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. Jokainen perhe on erilainen ja heillä on oma tapansa kohdata kasvatusyhteisön kasvattajat. Tärkeää on, että jokainen vanhempi tulee kuulluksi tarpeidensa ja toiveidensa mukaan. Lisäksi vanhemmat voivat osallistua yksikön pedagogiseen keskusteluun ja kehittämiseen vanhempainilloissa ja vanhempainseminaareissa.

Kasvattajat yhteisössämme ovat ammatillisesti sitoutuneita toimimaan asettamiemme arvojen mukaisesti ja lapsen hyvinvointia tukevasti. Kasvattaja on varhaiskasvatuksen asiantuntija ja hänellä on ammatin puolesta tieto lapsen kehityksestä ja ikäkausittaisista kehitysvaiheista. Kasvattajan tehtävä on olla lapsen kehityksen, kasvun ja oppimisen mahdollistaja, tukija, innostaja ja ohjaaja. Tämä edellyttää läsnä olevaa, havainnoivaa työtoutta ja vuorovaikutusta sekä herkkyyttä arjen tilanteissa. Kasvattajan tavoite on tuntea lapsen ominaispiirteet ja tapa toimia. Lapsen erilaiset tarpeet huomioidaan toimintatapojen suunnittelussa ja arjen käytännössä. Kasvattajat suunnittelevat ja arvioivat lapsen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen yhdessä vanhempien kanssa. Kasvattajan tehtävä on varmistaa lapsen ja vanhempien osallisuuden toteutuminen.

Päiväkodinjohtaja vastaa siitä, että yksikkömme toimii valtakunnallisten ja kunnallisten ohjeiden ja sopimusten mukaisesti. Hän on sitoutunut huolehtimaan yhdessä henkilöstön kanssa siitä, että varhaiskasvatussuunnitelmamme arvoja ja periaatteita toteutetaan käytännössä. Johtaja tukee kasvatusyhteisömme hyvinvointia, yhteisöllisyyden tunnetta ja toimintaa siten, että syntyy edellytykset laadukkaalle varhaiskasvatukselle ja sen kehittymiselle.

Tilapalvelun työntekijät keittiössä ja laitoshuollon sekä kiinteistöhuollon tehtävissä ovat myös kasvatusyhteisömme toimijoita. Heillä on oma tärkeä ammattikuntansa mukainen tehtävä yhteisössämme ja sen merkitys tulee lapsillekin tutuksi arjessa. He ovat lapsille turvallisia aikuisia, jotka huolehtivat osaltaan kaikkien hyvinvoinnista.

Yksikkömme kaikkien aikuisten tulee ylläpitää kasvatusyhteisömme positiivista ja rakentavaa ilmapiiriä. Olemme yhteisesti vastuussa siitä, että yksikössämme vallitsee välittämisen kulttuuri.

Kasvatusyhteisömme vuorovaikutus ja arjen toimintatavat luovat hyvinvointia lapselle ja tukevat hänen kasvuaan, kehitystään ja oppimistaan.

4 Tavoitteena hyvinvoiva lapsi

Varhaiskasvatus on osa elinikäistä oppimista. Se koostuu kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudesta. Varhaiskasvatus on tavoitteellista ja suunnitelmallista vuorovaikutusta sekä monipuolista toimintaa.

Yleisenä tavoitteena päivähoidossa on huolehtia lapsen fyysisestä ja psyykkisestä hyvinvoinnista sekä tukea hänen kokonaisvaltaista kehittymistään tasapainoiseksi ihmiseksi ja yhteiskunnan jäseneksi. Tavoite on tarjota lapselle terveen itsetunnon rakentumisen aineksia.

Lapsen henkilökohtainen hyvinvointi	Itsenäisyyden kehittyminen	Lapsen sosiaalisten taitojen vahvistuminen
- hyvä perushoito - turva ja läheisyys "minä olen arvokas" - itsensä toteuttaminen luontaisella tavalla - riittävän haasteellinen ja uteliaisuutta herättävä ympäristö - tarpeellinen tuki kehityksen eri osa-alueilla - kuulluksi ja ymmärretyksi tuleminen - tasa-arvoinen kohtelu - lapsi saa kukoistaa ja nauttia onnistumisen tunteista - lapsi saa turvalliset rajat kasvunsa tueksi - tunteiden ilmaiseminen, nimeäminen ja käsitteleminen - vaikuttaminen itseä koskeviin asioihin	- oman toiminnan ohjaaminen ja säätely - omatoimisuuden vahvistuminen - oman mielipiteen ilmaisu ja avun pyytäminen - valintojen ja päätösten tekeminen	- ryhmään kuuluminen - ryhmän jäsenenä toimiminen ja muiden huomioiminen - vuorovaikutus- ja leikkitaitojen vahvistuminen - toisten lasten ja aikuisten kunnioittaminen - empatiataitojen vahvistuminen - taito ratkaista ongelmatilanteita - vastuu omasta toiminnasta - hyvät käytöstavat

Alle 3-vuotiaiden lasten toiminnassa keskeistä on, että lapsi saa hyvän perushoidon ja hänen tarpeensa tulevat huomioiduiksi. Pienten lasten ryhmissä luodaan perustaa lapsen tulevalle kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. Erityisesti painotamme sitä, että lapsi saa tarpeensa mukaan turvaa, syliä ja läheisyyttä sekä kehityksen eri osa-alueita tukevaa ja monipuolista toimintaa. Sitä tukee pienten ryhmässä toteutettava omahoitaja-toiminta. Omahoitaja on lastenhoitaja tai lastentarhanopettaja, joka toimii päivittäin omien lasten muodostaman pienryhmän kanssa. Pienryhmän koko on 4-5 lasta. Lapsen kasvaessa painottuvat sosiaaliset taidot ja itsenäisyyden vahvistaminen. Isompien lasten ryhmässä lapsille on nimetty oma vastuuhenkilö, joka muun muassa käy kasvatuskeskustelun vanhempien kanssa vähintään kerran vuodessa.

Esiopetuksessa lapsen tiedot, taidot ja tunteet kehittyvät ja lapsen kiinnostuksen kohteet laajenevat ja monipuolistuvat. Tavoitteet kulminoituvat oppimisen taitoihin. Lapsen myönteistä minäkuvaa vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin ja haasteiden voittamiseen. Esiopetuksessa pohditaan oikeaa ja väärää sekä omien tekojen seurauksia. Lisäksi harjoitellaan vastuuntuntoisena yhteisön jäsenenä toimimista. Esiopetuksella tuetaan lapsen kouluvalmiutta ja luodaan tasavertaisia mahdollisuuksia oppimiseen ja koulun aloittamiseen.

Lapsiryhmä- ja lapsikohtaiset tavoitteet ja painotukset määritetään ryhmien toimintasuunnitelmissa ja yhdessä vanhempien kanssa tehtävissä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmissa, joka tarkistetaan vähintään kerran vuodessa. Kasvun ja oppimisen tukea vahvistetaan tarvittaessa laatimalla lapselle yhdessä vanhempien sekä lasta tutkivien ja hoitavien tahojen kanssa tehostetun tuen suunnitelma, jossa on tarkennettu lapsikohtaiset tavoitteet ja keinot. Esiopetukseen osallistuville lapsille tehdään lapsen esiopetuksen suunnitelma yhdessä vanhempien ja lapsen kanssa. Tarvittaessa tehdään tehostetun esiopetuksen suunnitelma.

Varhaiskasvatuksemme yleiset tavoitteet ohjaavat myös luontokerhojemme toimintaa. *Luontokerhojen* tavoitteena on tukea lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä tarjoamalla monipuolista, kotikasvatusta täydentävää varhaiskasvatusta. Luontokerho tarjoaa mahdollisuuden harjoitella turvallista irtautumista vanhemmista. Tavoitteena ovat lapsen itsetunnon ja vuorovaikutustaitojen vahvistuminen ja myönteiset kokemukset ryhmätoiminnasta. Varhainen tuen tarpeen huomioiminen ja tuen tarjoaminen on keskeistä. Luontokerhojemme erityistavoitteena on vahvistaa lapsen luontosuhteen kehittymistä. Tavoitteena on viihtyä ja leikkiä luonnossa, oppia tuntemaan ja suojelemaan luontoa sekä huolehtimaan kaikesta elävästä. Myös kerhotoiminnassa tehdään lapsikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. Vanhempien kanssa voidaan tarvittaessa sopia painotuksesta erityisesti jonkin tavoitteen kohdalla.

Lasten suusta:

"Jos viskareista tulisi opeja, tehtäisiin paljon retkiä, oltaisiin yhdessä myös vapaa-ajalla, oltaisiin kavereita lasten kanssa ja lapsia hoidettaisiin tosi hyvin."

"Leikkiminen on hauskinda silloin, kun kaverit ottaa mukaan leikkiin."

Seinillä olisi kuvia merestä ja merenpohjasta. Katossa olisi discopallo ja siellä voisi tanssia."

"Sodannäköistä ja sellasta, synkkiä pilviä taivaalla."

5 Kasvatusyhteistyö

Toimivassa ja hyvässä kasvatusyhteistyössä yhdistyvät vanhempien asiantuntemus omasta lapsestaan sekä kasvattajien ammatillinen näkemys varhaiskasvatuksesta. Tavoitteena on yhteiseksi koettu kasvatustehtävä ja molemminpuolinen tuki lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen varmistamiseksi. Ammattikasvattajiemme tehtävä on tukea lasten vanhempia heidän vanhemmuudessaan. Yhteistyön tulee olla vanhempia kuulevaa ja kunnioittavaa. Kasvattajillamme on vastuu vuorovaikutteisen ilmapäirin luomisesta. Yhteistyö muotoutuu avoimessa arjen vuoropuhelussa, jossa tärkeää on luottamuksellisen keskustelun toteutuminen ja yhteisen ymmärryksen saavuttaminen. Vanhemmilla tulee olla riittävästi mahdollisuuksia osallistua lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun. Lapsen päivähoiton järjestelyissä tapahtuvista muutoksista keskustelemme aina vanhempien kanssa.

Kasvattajien toimintaa ohjaa lapsen edun ja tarpeiden esiintuominen ja yhteinen pohtiminen vanhempien kanssa. Kasvattajillamme on velvollisuus tuoda vanhemmille tietoon omat näkemyksensä ja huolensa lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvistä pulmista. Perheen kanssa yhdessä suunnitellaan ja sovitaan lasta tukevista varhaiskasvatuksen keinoista, mahdollisista jatkotoimista ja yhteydenotoista muihin tahoihin.

Esiopetusvuonna lapsen huoltajien ja muiden tahojen kanssa arvioidaan yhdessä lapsen kouluvalmiutta ja mahdollisia tukitoimitarpeita koulun alkaessa. Vanhempien kanssa sovitaan yhteistyöverkostoista koulusijoitusta valmisteltaessa.

Hyvä ja turvallinen päivähoiton ja esiopetuksen aloitus luo pohjaa luottamukselliselle yhteistyölle. Perheellä on mahdollisuus tulla tutustumaan lapsen hoitopaikkaan ja saada tietoa päivähoiton käytännöistä ja varhaiskasvatuksesta. Pienimpien lasten kohdalla on suositeltavaa, että vanhemmat tulevat ensin käymään ilman lasta. Näin on mahdollista keskustella rauhallisissa merkeissä aikuisten kesken ja tehdä lapselle sopiva tutustumissuunnitelma. Seuraavalla kerralla tutustuminen toteutuu lapsen näkökulmasta. Lapseen voidaan tutustua myös lapsen omassa kotiympäristössä.

Ryhmän henkilökunnalla tulee olla riittävästi tietoa lapsesta, hänen tavoistaan, luonteenpiirteistään ja kehitysvaiheestaan. Tämä auttaa henkilökuntaa kohtaamaan lapsen yksilöllisesti ja ymmärtämään häntä paremmin päivähoiton tai esiopetuksen alkaessa. Toivomme, että vanhemmat kertovat meille etukäteen lapsestaan mahdollisimman paljon. Tutustumista ja aloituskeskustelua tukee niin päiväkodissa kuin kerhoissammekin Lapsi kotiloissa – lomake, jonka vanhemmat täyttävät keskustelun pohjaksi.

Pienimpien lasten on hyvä tutustua ja kiinnittyä aluksi yhteen päiväkodin aikuiseen. Tätä tukee aikaisemmin mainittu omahoitajuus. Lapsen kiintymyssuhdetta omiin vanhempiinsa tuetaan, esim. lapsen ikävöidessä jutellaan äidistä/isästä tai lapsella on mukana äidin/isän kuva, vaate, huivi tms. Kuva ryhmän aikuisista ja lapsista sekä päivähoitosta kertova kirja helpottaa lapsen elämän muutoksen käsittelyä kotona. Tiimin työnjakoa lapsiryhmässä järjestellään niin, että totutteleva lapsi saa riittävästi huomiota, syliä ja aikuisen läsnäoloa.

Yhteistyön muotoja päiväkodissa

Vanhempainilloissa tarjotaan vanhemmille tietoa varhaiskasvatuksesta, esiopetuksesta ja yksikön käytännöistä sekä kuullaan vanhempien ajatuksia. Iloissa keskustellaan yhdessä ajankohtaisista aiheista.

Yhteisissä toiminnallisissa koko perheen vanhempainilloissa tutustutaan toisiin vanhempiin ja henkilöstöön yhteisen tekemisen äärellä.

Juhlissa ja muissa yhteisissä tapahtumissa lapset voivat iloita vanhempien, sisarusten ja isovanhempien mukanaolosta. Lapsen perheellä on silloin myös mahdollisuus nähdä lasten töitä, esityksiä ja muita oppimisen tuloksia.

Päiväkotimme ja kerhojen *vanhempaintoimikunta Ollaksen vanhemmat* on toimiva yhteistyön ja vuorovaikutuksen väylä. Sen kautta vanhemmilla on hyvä mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan arviointiin ja suunnitteluun. Toimikunta ja yksikön henkilökunta suunnittelevat yhdessä tapahtumia, hankintoja ja projekteja.

Toimiva yhteistyö edellyttää kattavaa tiedotusta. *Hyvä tiedonkulku* päivittäisissä lapsen tuonti- ja hakutilanteissa on tärkeää arjen sujumiselle. Tieto lapsen päivän kulusta onnistumisineen ja pulmineen on vanhemmille tärkeää. Tiedotamme myös päivähoidon ja esiopetuksen toiminnasta, tapahtumista ja muista tarpeellisista asioista ilmoitustauluilla, tiedotteilla, sähköpostilla ja kohtaamisissa.

Toivomme saavamme vanhemmilta *palautetta* toiminnastamme. Saamamme palaute käsitellään aina ja siihen palataan sovitusti.

6 Yhteisöllisyys luo hyvinvointia

6.1 Yhteisöllisyys ja osallisuus

Yhteisöllisyys on tunne siitä, että kuulun tähän joukkoon, minulla on merkitystä ja minusta välitetään. Yhteisöön kuuluvat kaikki siinä toimivat ihmiset. Yhteisössä jokaisella ihmisellä tulee olla mahdollisuus vaikuttaa toimintaan ja osallistua arjen vuorovaikutukseen. He jakavat yhdessä kokemuksen siitä, että jokainen yhteisön jäsen on tärkeä ja merkityksellinen. Lisäksi yhteisön jäsenillä tulee olla mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja päätöksiin. Yhteisöllisyys tukee myös vertaisryhmässä oppimista.

Pieni lapsi kuuluu jo monenlaisiin yhteisöihin. Hän on yhteisön jäsen omassa perheessä ja suvussa sekä päivähoitossa tai kerhoissa. Lisäksi hän voi osallistua monenlaiseen harrastustoimintaan. Panostaminen vahvan yhteisöllisyyden rakentamiseen varhaiskasvatuksessa kantaa lasta myös hänen myöhemmässä elämässään. Haluamme olla tukemassa lapsen kuulumista ryhmään ja koko kasvatusyhteisöön sekä lähiympäristöön. Haluamme myös vahvistaa lapsen siteitä omaan perheeseen ja muihin läheisiin. Tavoitteemme on rakentaa avoin ja luottamuksellinen vuorovaikutusympäristö, jonka tunnusmerkkejä ovat aito läsnäolo, kuunteleminen, kuulluksi tuleminen, rakentava ja myönteinen ilmapiiri, kannatteleva huumori sekä selkeä ilmaisu kommunikaatio-tilanteissa. Tätä edesauttaa hyvin toimiva kasvatusyhteistyö vanhempien kanssa. Vanhempien tulee saada luottaa siihen, että heidän lapsistaan huolehditaan hyvin.

Kasvatusyhteisömme on moniammatillinen yhteisö. Vuorovaikutus sen sisällä luo pohjan ja mahdollisuuden yhteisöllisyyden toteutumiselle päiväkodin ja kerhojen toiminnassa. Vuorovaikutus on kaiken kommunikaation perusta. Vuorovaikutus on jaettuja tunteita ja kokemuksia. Kielellisen kommunikoinnin lisäksi yhtä tärkeitä elementtejä ovat katsekontakti, kosketus, eleet, ilmeet ja muut keholliset viestit. Jokaisen kasvatusyhteisön jäsenen tulee kokea vahvaa kuulumista kasvatusyhteisöön ja jakaa yhteinen näkemys ryhmän tarpeista ja toimintatavoista. Kasvattajien tulee luoda olosuhteet ja vuorovaikutus, jossa yhteisöllisyyden tunne pääsee kehittymään sekä tuntee yhteinen vastuu lapsista. Heiltä vaaditaan sitoutumista aitoon läsnäoloon, avointa, arvostavaa, tukevaa sekä välittävää asennetta lasta ja vanhempia kohtaan.

Kasvattajatiimin tehtävänä on luoda lapsille turvallinen ryhmä, jossa on lämmin ja hyväksyvä ilmapiiri. Lapsen on tärkeää kokea, että toisten lasten ja aikuisten kanssa yhdessä toimiminen on mukavaa ja se antaa lapselle positiivisia kokemuksia. Lasten täytyy pystyä luottamaan aikuisen huolenpitoon ja siihen, että aikuinen huomioi jokaisen lapsen ryhmän jäsenenä. Turvallisuuden tunteen luominen lapsiryhmässä on kasvattajan tärkeä tehtävä, ja hän on joka hetki mallina lapsille siitä, kuinka toiset ihmiset huomioidaan ja kuinka heitä kohdellaan. Varhaiskasvatuksessa yhteisöllisyyteen kuuluu lapsen osallisuuden vahvistaminen. Kasvattaja tukee lapsen yhteisöön pääsemistä ja hänen osallisuutta yhteisössä kuuntelemalla lasta ja kohtaamalla hänet. Kasvattaja auttaa lasta myös näkemään oman toiminnan vaikutukset koko yhteisön toimintaan ja hyvinvointiin arkisissa tilanteissa. Jokaisella lapsella on oma luontainen tapa ilmaista itseään. Kasvattajan tehtävä on antaa mahdollisuuksia lapsen itseilmaisuuksiin päivittäisissä tilanteissa ja ottaa lasten ajatukset ja ideat huomioon arjessa ja toimintaa suunniteltaessa. Lasten ajatuksia ja ideoita huomioidaan myös hankintoja suunniteltaessa.

Lasten suusta:

”On hauska tehdä isoja askarteluja yhdessä. Esim. voisi askarrella paperista tyttö, jolla on harava ja lehtiä ja puu tai jätti Starwars-kuolemantähti. Siis sellainen iso askartelu yhdessä.”

6.2 Yhteisöllisyys ja yhteiskunnan jäseneksi kasvaminen

Yhteisöllisyyden ja lapsen osallisuuden tukeminen eri keinoin vahvistaa lapsen kasvua aktiiviseksi ja osallistuvaksi yhteiskunnan jäseneksi sekä vähentää syrjäytymistä. Lapsi harjoittelee yhteiskunnassa tarvittavia taitoja ensin pienemmässä yhteisössä ja ikävuosien karttuessa yhteisöjen määrä ja koko kasvavat. Päivähoidossa tavoitteena on omalta osaltaan tukea näiden taitojen, kuten lapsen hyvän itsetunnon, itsenäisyyden, oma-aloitteellisuuden kehittymistä sekä vahvistaa lapsen sosiaalisia taitoja.

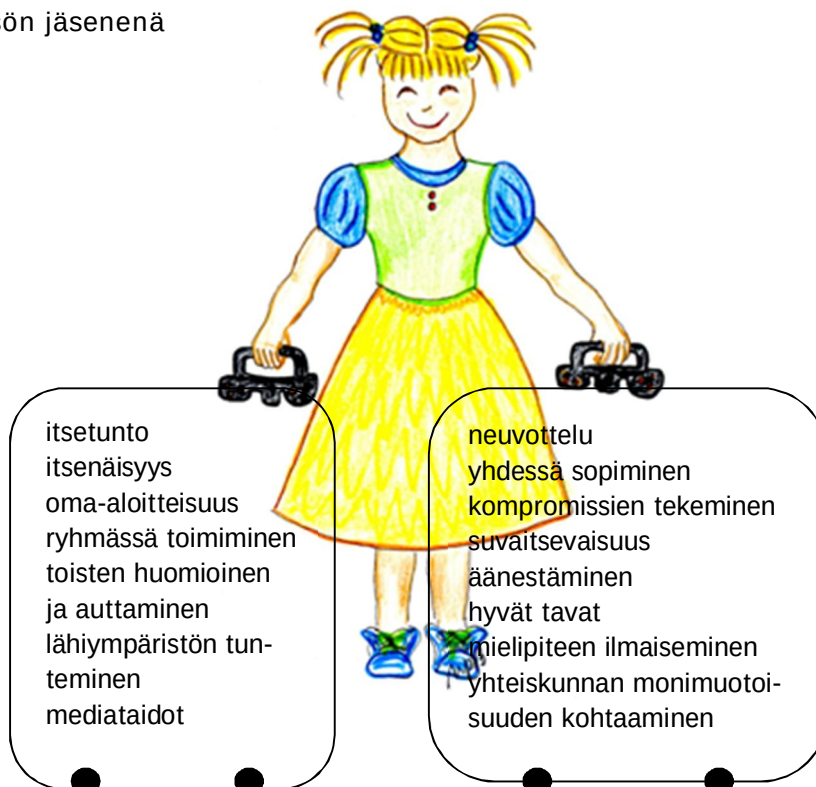
Yksi tärkeä osa nykypäivän yhteiskuntaa on media ja sen monipuolinen käyttö. Tämän vuoksi käytämme mediaa oppimisen tukena. Tavoitteena on harjoitella mediataitoja. Mediataidoilla tarkoitetaan sitä, että lapsi oppii teknistä mediavälineiden käyttöä, hankkimaan tietoa median kautta ja käyttämään median välineitä itseilmaisun väylinä. Lisäksi on tärkeä oppia suhtautumaan kriittisesti ja arvioiden mediasisältöihin. (Niinistö, Rauhala, Henriksson ja Pentikäinen. Mediametkaa, 2006.)

Päivähoidon mediakasvatuksen yhtenä tehtävänä on ohjata lapsia hankkimaan tietoa eri tavoin. Sanomalehdistä poimitut lapsen kokemusmaailmaa lähellä olevat ja eri teemoihin liittyvät artikkelit avaavat lapselle uusia tiedollisia väyliä ja ohjaavat niiden käyttöön. Myös kirjastopalveluilla on oma informatiivinen tehtävänsä. Satujen ja äänikirjojen lisäksi kirjastosta löytyy tietopankki monenlaisiin lasta kiehtoviin asioihin. Lapsella on myös mahdollisuus tehdä omia valintoja sen suhteen, mistä asioista hän haluaa saada tietoa. Maksuttomien kirjastopalveluiden käyttö on suomalaisessa yhteiskunnassa etuus, jota vaalimme päivähoidossa alkaen kirjastopalvelujen käytön opastamisesta.

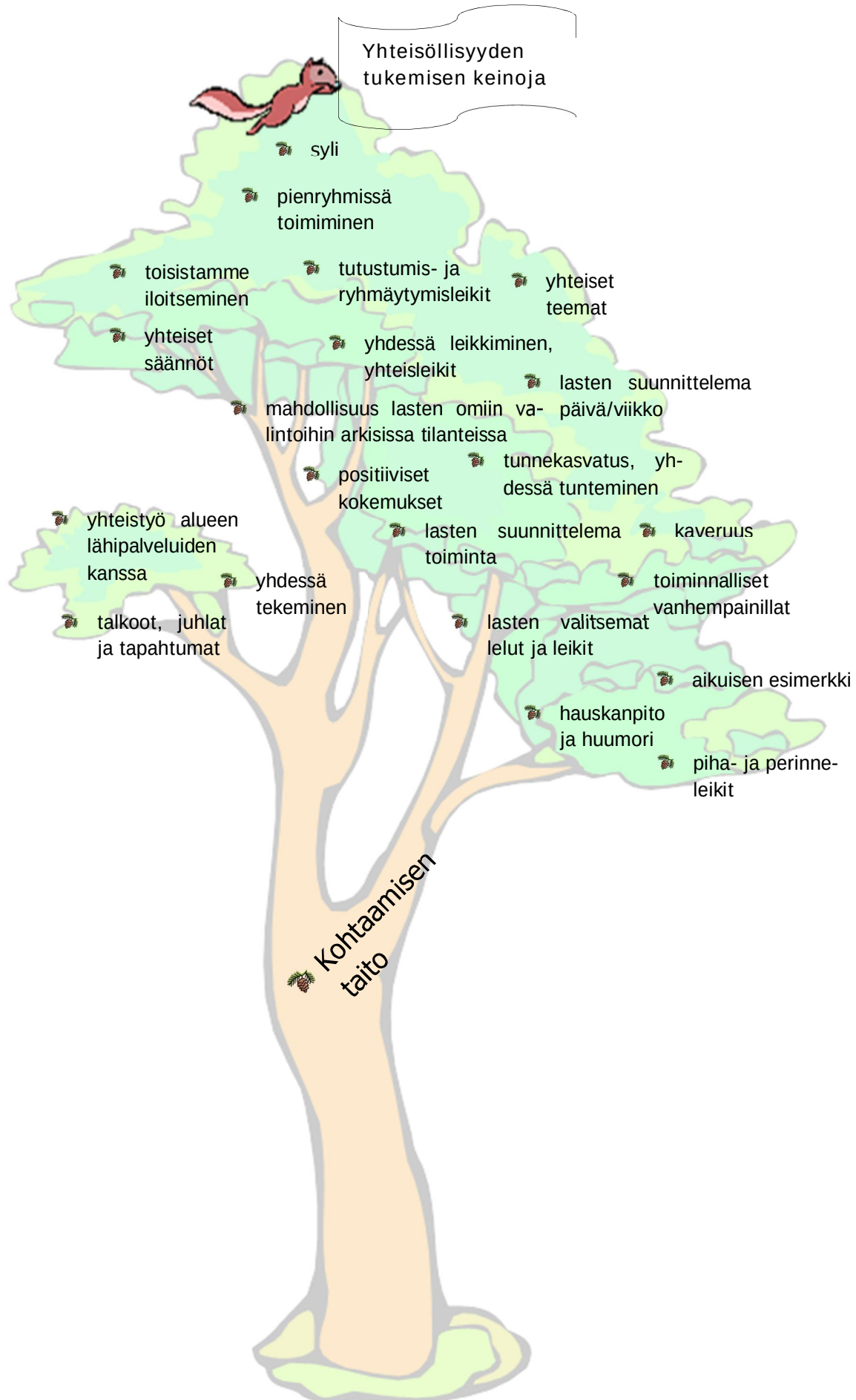
Päiväkodin arjessa ohjaamme lapsia ikätason mukaan myös kriittiseen suhtautumiseen mediaan. Kysymyksiä ja pohdintaa saattaa toisinaan herättää se, mitä ohjelmia on lapselle sallittua katsella ja kuinka paljon television ja tietokoneohjelmien äärellä on hyvä viettää aikaa. Mielessä saattaa olla myös mitä tehdä silloin kun jokin asia mediamaailmassa askarruttaa tai pelottaa. Keskustelut sekä lasten että vanhempien kanssa niin median hyvistä kuin huonoistakin puolista on yksi osa yhteistä kasvatustyötä, lapsen kasvun tukemista hyväksi median käyttäjäksi.

Päiväkodissa on mahdollisuus käyttää mediaa myös oman luovuuden ja itseilmaisun välineenä. Yhdessä tehtyjä projekteja on mahdollisuus tallentaa kuviksi toisten lasten ja vanhempien nähtäville. Lasten kanssa voi yhdessä pelata oppimispelejä sekä tutustua esimerkiksi piirustusohjelman käyttöön.

Lapsi yhteisön jäsenenä

7 Hyvinvointia luonnosta

Yksikkömme sijaitsee lähellä kauniita ja rauhallisia luontoalueita. Tämä luo hyvät puitteet luonnossa liikkumiseen.

7.1 Ympäristökasvatus ja kestävä kehitys

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on ympäristövastuullisen kansalaisen kasvattaminen. Ympäristökasvatuksen sisällöt muodostuvat oppimisesta ympäristössä ja toimimisesta ympäristön puolesta. (Raittila, R. 2011. Teoksessa Hujala, E. ja Turja, L. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. s.209–211.)

Varhaiskasvatuksessa näemme, että koko lähiympäristö luo mahdollisuuksia oppimiseen ja luontosuhteen rakentamiseen. Pienten lasten kanssa aloitamme tutustumalla omaan ryhmään ja pihaan sekä tekemällä pieniä retkiä lähellä oleviin rakennettuihin puistoihin ja luontoon. Iän ja kokemusmaailman karttuessa myös oppimisympäristö laajenee. Liikkuessamme lähiympäristössä opimme myös liikenteessä liikkumisen taitoja ja julkisilla liikennevälineillä liikkuminen tulee tutuksi isommille lapsille.

Ympäristökasvatuksen tärkeä osa on kestävä kehitys, joka on yksi aikaisemmin mainituista Vantaan kaupungin keskeisistä arvoista. Päivähoidossa ohjaamme lasta toimimaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti lapsen ikätason mukaan. Kiinnitämme huomiota ekologisiin valintoihin esimerkiksi ohjaamalla lapsia ympäristöstä huolehtimiseen. Taloudellisesti kestävän kehityksen vaalimista on päivähoidossa esimerkiksi sähkön ja veden säästäminen sekä lelujen ja materiaalien kierrättäminen. Sosiaalisesti ja kulttuurillisesta kestävä kehitys tarkoittaa päivähoidossa käytännössä sitä, että näemme jokaisen yhteisön jäsenen tasa-arvoisena toimijana. Jokainen lapsi saa osallistua oman yhteisön toimintaan omien edellytystensä mukaan, vaikuttaa sen toimintaan ja tuoda esiin omia näkemyksiään. Kasvattaja toimii aina mallina lapsille.

7.2 Luonto oppimisympäristönä ja luonnossa liikkuminen

Toiminnassamme painottuvat luontoaiheet sisällöt ja teemat sekä lähipolkujen ja metsien hyödyntäminen monimuotoisina oppimisympäristöinä. Luonnossa liikkuminen voi olla retkeilyä, leikkiä ja monenlaista oppimista ja tutkimista. Lisäksi se tuottaa hyvinvointia niin lapsille kuin aikuisellekin.

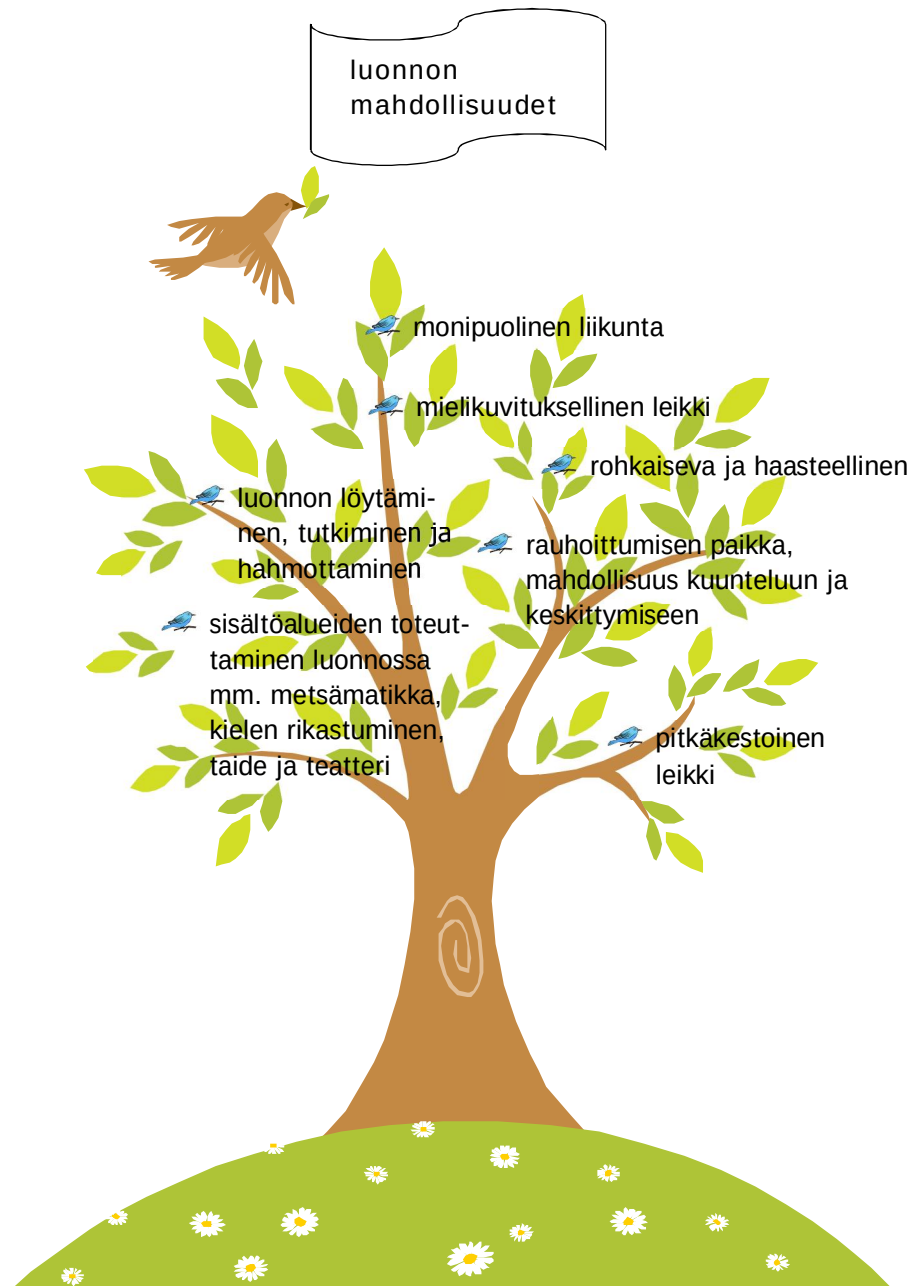
Luontosuhteen kehittyminen edellyttää elämyksellisiä kokemuksia luonnossa sekä vapautta ja tilaa toimia lapselle itselleen ominaisella tavalla aikuisen turvallisessa ohjauksessa. Elämyksellisesti koettu luonto luo myös hyvän pohjan kestävän kehityksen ja luontoa säästävän elämäntavan ymmärtämiselle. Päiväkodin toiminnassa suosimme retkeilyä lähimetsässä ja jokivarren maisemissa kaikkina vuodenaikoina. Esiopetuksen sisältöjä toteutamme myös luontoympäristössä metsäeskarissa. Luontokerhomme toimivat metsässä.

Lasten suusta:

"On kiva, kun kukaan ei sano koko ajan olkaa hiljempaa."

"Kivaa olisi myös, jos metsässä voisi ajaa puutyökoneella ja rakentaa sellaisen majan, jossa voisi nukkua."

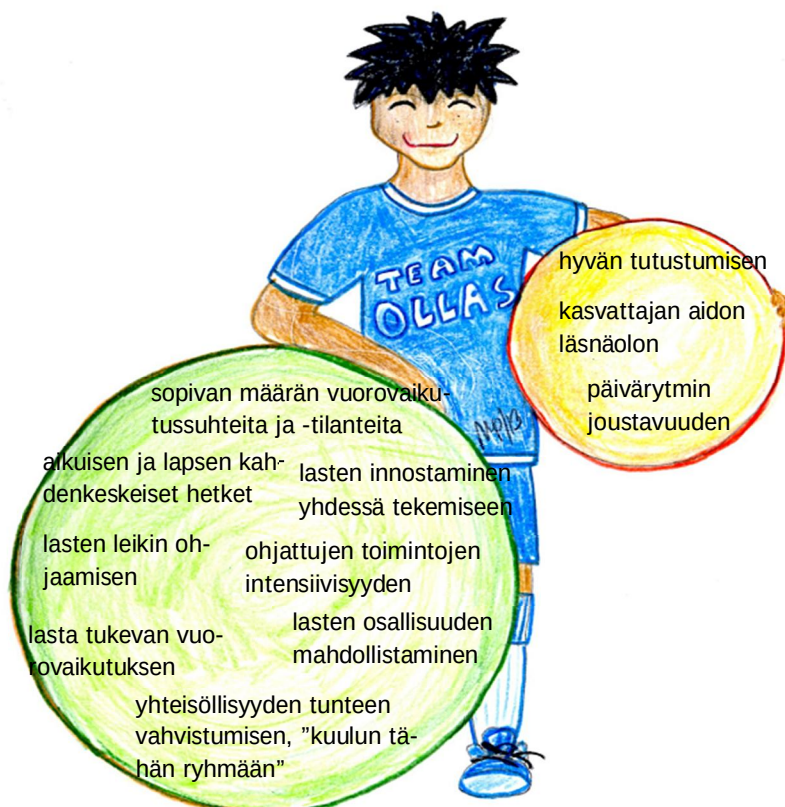
8 Pedagogisen toiminnan muodot ja toimintatavat

Varhaiskasvatuksen hoito-, kasvat- ja opetustoiminnalla pyritään tietoisesti tukemaan ja luomaan edellytyksiä lapsen kasvuun, kehitykselle ja oppimiselle. Arjen toimintatavat, toiminnan rakenteet ja vuorovaikutus tukevat varhaiskasvatukselle asettamiemme tavoitteita. Lapsi oppii liikkumalla, leikkimällä, tutkimalla, kokeamalla ja ilmaisemalla itseään. Arvioimme säännöllisesti pedagogista toimintaamme ja kehitämme käytäntöjämme laadukkaaksi toiminnan varmistamiseksi.

Toimintavuoden suunnittelun lähtökohta on aina kulloinenkin lapsiryhmä. Suunnittelun pohjaksi kartoitamme lapsiryhmän ikä- ja sukupuolijakauman ja iänmukaiset tarpeet kehityksen eri osa-alueilla. Lisäksi huomioimme lasten erityisen tuen tarpeet sekä eri kieli ja kulttuuristen lasten määrän. Suunnitelmaa ohjaa myös lasten mielenkiinnon kohteet sekä vanhempien ja lasten esittämät toiveet. Suunnitelmia arvioidaan toimintavuoden aikana ja niitä muokataan lasten tarpeiden täsmentyessä. Tarvittaessa perehdytään uusiin toimintatapoihin ja menetelmiin.

Perushoito (esim. pukeminen, ruokailu, wc-toiminnot, päivälepo) on lapsen yksilöllistä huomioimista ja tukemista. Näissä tilanteissa mahdollistuu lapsen läheinen ja kahdenkeskinen kohtaaminen. Hoitotilanteet ovat yhdessä tekemistä, jossa aikuisen tuki on lämmin ja kannustava. Perushoitotilanteet ovat tavoitteellisia ja vuorovaikutteisia kasvat- ja opetustilanteita. Toimintatapoja perushoitotilanteissa ovat esimerkiksi lorutellut, sylittelyt, laulut ja erilaisten asioiden nimeäminen.

Pienryhmätoiminta on vallitseva toimintatapa päiväkodissamme. Yksikössämme toimitaan päivittäin n. 4-11 lapsen pienryhmissä riippuen lasten iästä, kehitystasosta ja tarpeista. Pienryhmissä on sekä vapaata leikkiä että ohjattua toimintaa. Ryhmissä toteutuvat aikuisen tuella kaikki lapsille ominaiset tavat toimia; tutkiminen, leikkiminen, liikkuminen ja taiteellinen kokeminen sekä ilmaiseminen. Pienryhmät muodostetaan toimintakausittain ja niitä tarkistetaan tarpeen mukaan. Esiopeutuksessa harjoitellaan myös toimimista isommassa ryhmässä. Vertaisryhmän merkitys lapsen oppimisprosessissa on tärkeä.

Pienryhmätoiminta mahdollistaa

Leikki on pääasiallinen toimintamuotomme. Leikki tukee lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. Leikissä toteutuu vapaus ja vapaaehtoisuus sekä säännönmukaisuus ja kuvitteellisuus. Leikissä lapsi tutustuu itseensä ja sekä ympäröivään maailmaan. Lapsi löytää uusia toimintatapoja ja harjoittelee omien tunteidensa säätelyä. Lapsi oppii ihmissuhdetaitoja ja sosiaalisia taitoja leikkiessään yhdessä toisten lasten sekä aikuisten kanssa. Leikissä lapsi käy läpi erilaisia rooleja ja tapahtumia. Leikki tukee lapsen mielikuvituksen ja luovuuden kehittymistä. Haluamme avata myös vanhemmille leikin maailmaa, leikin tärkeyttä ja sen merkitystä lapsen kasvussa, kehityksessä ja oppimisessa.

Ensimmäinen leikki on vauvan ja aikuisen välistä vuorovaikutusta. Leikki kehittyy esineleikin ja rinnakkaisleikin kautta leikin vaativampaan muotoon, yhteisleikkiin. Leikin eri lajeja ovat mm. rakenteluleikki, mielikuva- ja esinetoimintoleikki ja roolileikki. Sääntöleikkejä ovat esim. liikuntaleikit, pöytäpelit, sanaleikit ja tietokonepelit.

Kasvattajan tehtävänä on luoda mahdollisuudet (tila, riittävät välineet, aika, leikkirauha) ja antaa tarvittava tuki vapaaseen ja mielikuvitusrikkaaseen leikkiin. Leikin tulee olla lapsen kehitystä tukevaa. Tavoitteena on, että lasten leikkitaidot kehittyvät vähitellen iän karttuessa. Lapset muodostavat leikkiryhmät ja -parit itse tai aikuisen johdolla tilanteen mukaan, jotta leikille olisi mahdollisuus kasvaa sekä leikkitaidoilla kehittyä.

Kasvattajat tukevat leikin kehittymistä kohti hyvätasoisia leikkiä. He ohjaavat leikkiä suoraan tai epäsuorasti roolien kautta. Tärkeää on, että aikuinen on emotionaalisesti läsnä ja käyttää omaa luovuuttaan ja mielikuvitustaan leikkitalanteissa mukana ollessaan. Kasvattaja tukee leikkiä tuomalla siihen uusia ideoita ja toiminnan muotoja sekä uusia materiaaleja. Hän voi olla yksi leikkijöistä ja siten mukana leikin vuorovaikutuksessa. Lasten vapaassa leikissä aikuisen tukeva rooli on läsnä. Aikuista tarvitaan mukaan erityisesti juonellisen leikin kehittämisessä. Kasvattajien tehtävä on myös varmistaa, että leikki oppimaan uusia asioita ja taitoja. Kasvattajat arvioivat jatkuvasti sitä, miten toiminta, materiaalit ja ympäristö palvelevat lasten kehitystä ja kiinnostuksia. Aikuisen tehtävä on innostaa, virittää ja motivoida lapsia leikkiin. Aikuinen havainnoi lasten kiinnostuksen kohteita, kuuntelee lasten ideoita ja suunnittelee lasten kanssa leikkejä yhdessä.

Lasten suusta:

"Aikuisen kanssa on kivaa tehdä lumiukkoja."

"Aikuisen kanssa on kivaa, kun aikuiset leikkii meidän kanssa."

"Aikuisen kanssa on kivaa, kun saa lukea kirjaa ja saa pelata."

"Jos olisin päiväkodin ope, sanoisin lapsille, nyt leikitään!"

on riittävän haasteellista ja tukee lapsia

Aikuinen havainnoi ja arvioi lasten leikkiä ja tukee hyvän leikin muodostumista. Hän on tarvittaessa käytettävissä ja ohjaamassa leikin kulkua, jatkuvuutta, sujuvuutta ja monipuolisuutta. Lasten ja aikuisten leikkiessä yhdessä ja kehitellessä leikkiä syntyy yhteistä uutta kulttuuria. Yhteinen leikkikokemus vahvistaa yhteisöllisyyden tunnetta, joka lisää lasten ja koko yhteisön hyvinvointia.

Ulkotoiminta sisältää sekä lasten omavalintaista että aikuisjohtoista leikkiä ja toimintaa. Kasvattajat huomioivat lasten toiveet ja pyrkivät ohjaamaan leikkiä eteenpäin esimerkiksi tarjoamalla materiaalia ja olemalla tarpeen mukaan myös itse mukana toiminnassa. Pyrimme pitämään yllä pihaleikkiperinteitä vuoden aikojen mukaan.

Hyvätasoisien leikin ominaispiirteitä:

- mielikuvitusrikkaus
- pitkäjänteisyys ja keskittyneisyys
- johdonmukaisuus
- vuorovaikutuksellisuus
- rakenne (alku, kesto ja lopetus)
- muuntautumiskyky
- ilo ja nautinnollisuus
- mukaansatempaavuus

Lasten leikkiä rikastutetaan draaman keinoin. Lasten kanssa voi näytellä, tarinoida ja luoda erilaisia yhteisiä leikkimaailmoja. Tärkeintä on luovuus, uuden luominen ja mielikuvituksen käyttäminen. Lapset voivat valmistaa itse leikkimateriaaleja ja -välineitä.

Ohjattu toiminta toteutetaan pääsääntöisesti pienryhmissä. Kasvattajan ohjauksessa liikutaan, tutkitaan, toimitaan sekä ilmaistaan itseään. Yhdessä tehdään myös pieniä työtehtäviä, leikitään ja luodaan uutta. Ohjatussa toiminnassa lapsi opettelee kuuntelemista, ohjeiden seuraamista, keskittymistä ja itsesäätelyä. Hän kokee yhdessä tekemisen ja kokemisen riemua sekä yhteenkuuluvaisuutta.

Ohjatun toiminnan määrä ja kesto suunnitellaan lasten valmiuksien mukaiseksi. Pienten lasten ryhmissä ohjattu toiminta on kestoltaan lyhyempää. Isommat lapset jaksavat keskittyä pidemmän aikaa. Välillä toiminta voi olla useamman kuukauden kestävää projektinomaista työskentelyä. Siinä tutustutaan kohteeksi valittuun aiheeseen monesta eri näkökulmasta käyttämällä eri opetusmateriaaleja ja erilaisia työskentelytapoja. Projekteihin voi liittyä retkiä luonto-, kulttuuri- ja tiedekohteisiin. Tavoitteena on kokonaisvaltainen ja antoisa oppimisen kokemus.

Arjen tavoitteelliset menetelmät ovat toiminnan vankka perusta. Yksikössämme valitsemme varhaiskasvatuksen menetelmät niin, että ne tukevat lapsen kehityksen eri osa-alueita. Valitut työtavat liitetään luontevasti arjen toimintaan ja teemoihin. Seuraamme alan kehitystä ja perehdymme uusiin menetelmiin

Luontokerhojemme toiminnassa yllämainitut toimintatavat toteutuvat sovellettuna luonnon olosuhteisiin. Kerhoissa leikitään, liikutaan, näytellään ja tutkitaan luonnonilmiöitä. Luonto näkyy lasten taiteellisessa tuottamisessa ja ilmaisussa.

Esiopetusta toteutetaan yllä mainituilla toimintatavoilla. Toimintatavat ja toiminnan muodot suunnitellaan esiopetukselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti ottaen huomioon lasten erilaiset tarpeet ja oppimistyyli. Toimintatapojen monimuotoisuudesta ja luovasta valinnasta rakentuu erilaisille oppijoille suotuisa toimintaympäristö.

Jokaiselle lapselle tehdään yksilöllinen esiopetussuunnitelma yhdessä vanhempien kanssa. Lasten kehitystä seurataan ja havainnoidaan. Havaintoja käytetään hyväksi kehitettäessä toimintaa ja toimintatapoja. Oppimisen eri osa-alueita sisällytetään eri projekteihin ja teemoihin. Oppimistilanteissa ja -prosesseissa lapsi nähdään aktiivisena osallistujana ja tutkijana. Esiopetuksesta ja päivähoidosta muodostuu lapsen päivään mielekäs kokonaisuus.

Lasten suusta:

"Leikkiminen on hauskinsa silloin, kun saa olla vapaasti."

"Hankkisin sellaisia hauskoja leluja, sellaisia naurettavia. Siellä näyttäis iloiselta."

Päiväkodissa voisi tehdä voltteja ja aamulla voisi tehdä aamuvenyttelyn."

9 Varhaiskasvatusympäristö tukee ja innostaa lasta

Varhaiskasvatusympäristö tuo lasten ja kasvattajien yhteiseen toimintaan tiedollisia, taidollisia ja kokemuksellisia aineksia. Siinä toimiessaan lapsi oppii erilaisia tietoja, taitoja ja asenteita. Varhaiskasvatuksen toimintaympäristö koostuu fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta ympäristöstä.

Toimintaympäristön hyviä ominaisuuksia ovat:

- tilojen luova käyttö
- monipuoliseen toimintaan innostavien välineiden saatavuus
- virikkeellinen kieliympäristö
- lapsen aktiivisuutta ja itseohjautuvuutta tukeva ympäristö
- tavoitteellisesti suunniteltu innostava ja muunneltava oppimisympäristö
- aiheen/toiminnan/teeman näkyvyys ja lasten toiminnan tuotokset
- monikulttuurisuuden näkyminen
- välineet helposti saatavissa (esim. kuvat, viittomat, apuvälineet)
- nimikoidut paikat, esim. lokero, ruokapaikka ja sänky
- mahdollisuus rauhalliseen yksinoloon
- turvallinen, haasteellinen ja hauska toimintaympäristö
- positiivinen ja salliva tunneilmapiiri
- esteettinen toimintaympäristö

Päiväkodin yhteiset tilat, esim. pienet huonetilat, verstaas, käytävät, eteiset ja ullakotila, ovat pienryhmien aktiivisessa käytössä. Tiloihin on järjestetty mahdollisuus hiekka- ja vesileikkiin. Päiväkodissa on liikuntaan sopiva sali, jossa on runsas liikuntavälineistö. Jokaiselle lapsiryhmälle on kaksi salivuoroa viikossa. Pienryhmän liikuntaan soveltuu myös ryhmätilan lepohuone.

Päiväkodin piha on suuri ja rauhallinen. Pitkät kuistit luovat mukavia tiloja leikeille ja tepastelulle. Pihalla on hyvin tilaa myös vauhdikkaille leikeille. Hiekka-, vesi- ja lumileikkeihin innostavia välineitä on riittävästi. Pihavälineet ja leikkivälineet houkuttelevat liikkumaan. Varaamalla erilaisille leikeille ja liikunnalle (jalkapallo, sähly, koripallo, autoleikit, pyöräily, potkulautailu, juoksu-leikit jne.) tilan, ajan ja valvonnan mahdollistamme monipuolisen toiminnan pihalla. Pihavalvontasuunnitelma lisää pihaleikkien turvallisuutta.

Lasten suusta:

”Sisällä pitäisi olla kiipeilyteline ja trampoliini, jossa voisi aina hyppiä.”

”Jos olisin päiväkodin ope, laittaisin koristeita.”

Käytämme lähialueen leikkipuistoja ja urheilukenttää leikki- ja liikuntapaikkoina. Metsät ja Vantaanjoen varsi luonnonsuojelualueineen ovat innoittavia ympäristöjä. Lähietäisyydeltä löytyy myös maaseutumaista ympäristöä. Lasten kasvaessa hyödynnämme kauempana olevia leikki- ja liikuntapaikkoja sekä kulttuurikohteita.

Esiopetuksessa ryhmän toimintatila muuntuu toiminnan mukaan. Tavoitteena on herättää uteliaisuutta ja mielenkiintoa sekä ohjata lasta aktiiviseen ja omatoimiseen työskentelyyn. Oppimisympäristössä numerot, kirjaimet ja toimintakalenteri ovat jokapäiväisessä käytössä ja lasten näkyvillä.

10 Moninaisuus varhaiskasvatuksessa

10.1 Kasvun ja oppimisen tuki

Yksikkömme varhaiskasvatuksen perusta on hyvin suunniteltu arjen pedagogiikka. Tässä varhaiskasvatussuunnitelmassa on kuvattu kaikkien lasten kasvun ja kehityksen tukemisen menetelmiä ja toimintatapoja. Laadukas pedagogiikka edellyttää, että henkilöstömme tuntee lasten kasvun ja kehityksen vaiheet ja osat alueet sekä tunnistaa lapsen tuen tarpeet ja vahvuudet. Tärkeää on, että henkilöstö havaitsee tuen tarpeet mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja mukauttaa kasvatustoimintaa sekä ympäristöä lasta tukevaksi.

Huoli lapsen kehityksestä voi tulla vanhemmilta tai se havaitaan päiväkodissa/kerhossa. Yhdessä vanhempien ja konsultoivan erityislastentarhanopettajan kanssa määritetään lapsen tuen tarvetta. Tavoitteena on saada kokonaiskuva lapsen vahvuuksista ja tuen tarpeista lapsen varhaiskasvatuksen suunnittelua varten. Tarvittaessa ohjaamme vanhempia hakemaan lapselle lisätutkimuksia ja asiantuntijan lausunnon tuen tarpeen tarkemmaksi määrittämiseksi. Hyvä, avoin ja toimiva yhteistyö vanhempien, konsultoivan erityislastentarhanopettajan ja lasta tutkivien/hoitavien muiden tahojen kanssa on tärkeä osa lapsen tukemista. Tavoitteenamme on aina mahdollisimman varhainen tuen tarjoaminen lapselle.

Yksikössämme toteutetaan Vantaan yhteisiä linjauksia kasvun ja oppimisen tuen kolmiportaisesta järjestämisestä. Lapsen kasvua ja oppimista voidaan tukea monin eri muodoin ja sen pohjalla on aina kasvattajan havainnot lapsen kehityksestä. Kasvuun ja oppimisen tuen suunnitelmissa määritetään lapsen tuen tarve, tuen toteuttamisen tavat ja sovitaan suunnitelman seurannasta. Suunnitelmat tehdään yhdessä vanhempien ja mahdollisten lasta tutkivien/hoitavien tahojen kanssa ja niitä seurataan säännöllisesti. Aikuiset huolehtivat, että lapsi saa arjessa paljon myönteisiä onnistumisen kokemuksia ja tuntee oppimisen iloa. Näin hänen minäkuvansa ja itsetuntonsa vahvistuvat terveesti ja myönteisesti.

Kasvun ja oppimisen tuen kolmiportainen järjestelmä

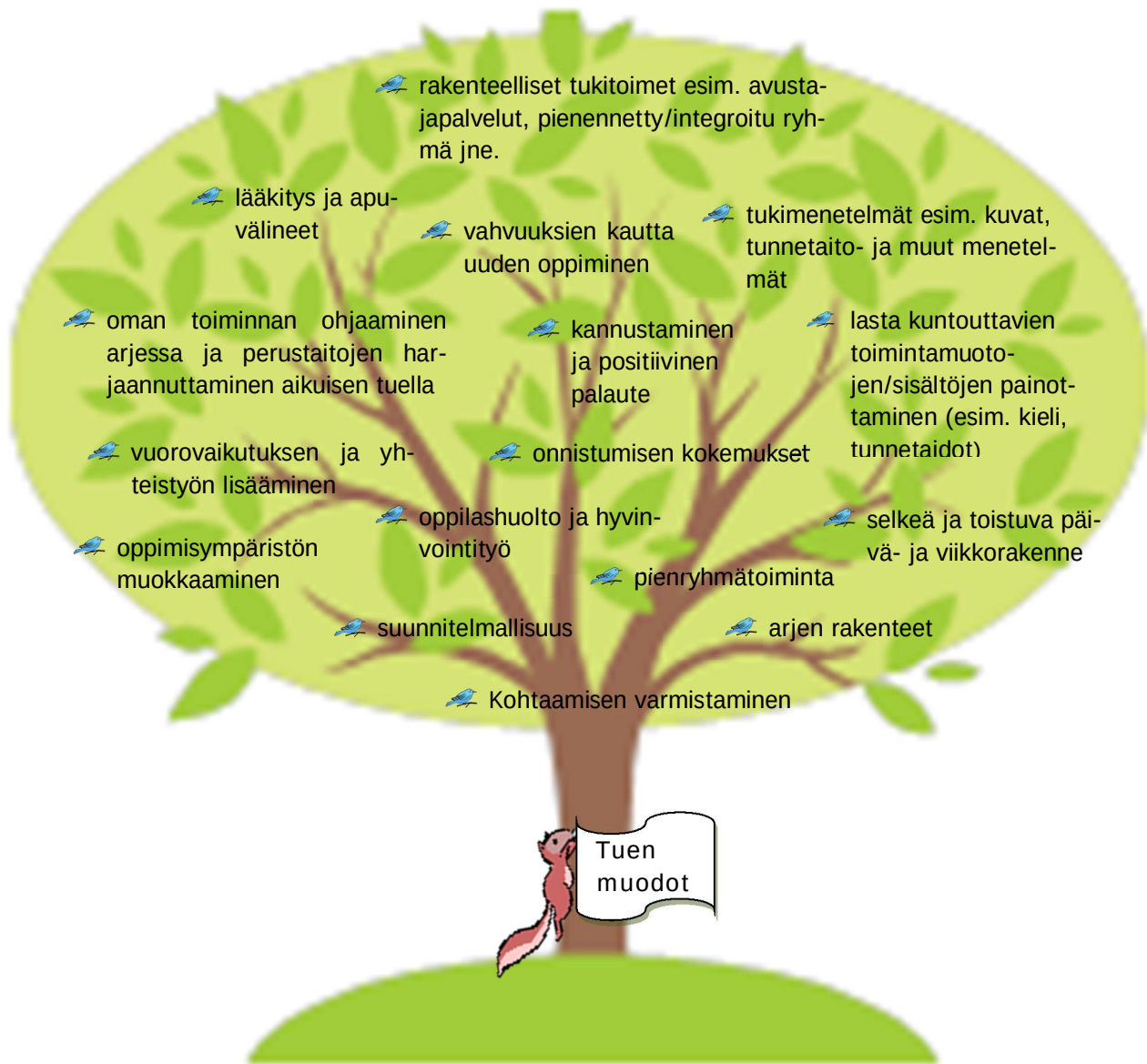
Yleinen tuki tarkoittaa niitä menetelmiä ja toimintatapoja, joilla pyritään tukemaan lapsia päivähoidon arjessa. Niitä muokataan ja otetaan käyttöön kasvatushenkilöstön tekemien havaintojen pohjalta.

Tehostettu tuki, mikäli yleinen tuki yksin ei ole riittävää lapselle, hänelle laaditaan tehostetun tuen liite lapsen vasuun/esiopetuksen suunnitelmaan ja suunnitellaan tehostetun tuen muodot, joka on yleistä tukea intensiivisempi kasvun ja oppimisen tuki.

(pedagogiikan tehostamista: avustajapalvelut, pienennetty ryhmä, erityispedagogiset menetelmät jne.)

Erityinen tuki koskee esiopetusikäisiä lapsia (pääsääntöisesti pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvia), joiden kohdalla tarvitaan erityispedagogista osaamista ja rakenteellisia tukitoimia. Heille laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma HOJKS

10.2 Monikulttuurisuuden kohtaaminen sekä uskonto- ja katosomuskasvatus

Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset ovat rikkaus suomalaisessa varhaiskasvatuksessa. Monikulttuurisuuden huomioiminen varhaiskasvatustoiminnassa tuo lapsille tietoa, tunnekokemuksia, elämyksiä ja ymmärrystä niin suomalaisesta kuin muistakin kulttuureista. Se valmistaa heitä ympäröivän yhteiskunnan jäsenyyteen. Elävän monikulttuurisuuden toteutumisen edellytyksenä on riittävä kulttuurien tuntemus. Lapsen oman kulttuurin luonteva esiin tuominen arjessa luo lapselle iloa ja ylpeyttä omasta kulttuuritaustastaan ja hänen itsetuntonsa vahvistuu. Lapselle on tärkeää tuntee, että hänen omaa kieltään ja kulttuuriaan arvostetaan. Kokemus siitä, että häntä ymmärretään ja hänet hyväksytään kulttuuritaustastaan riippumatta tasavertaiseksi yhteisön jäseneksi, vahvistaa yhteisöllisyyden ja osallisuuden tunnetta.

Tavoitteena on kasvattaa lapsia hyväksymään ja suvaitsemaan erilaisuutta, erilaisia ihmisiä sekä kunnioittamaan monenlaisia kulttuurisia tapoja, perinteitä ja ominaispiirteitä. Monikulttuurinen kasvatus liitetään hyvään arkeen, sen sisältöihin ja toimintatapoihin sekä lasta tukevaan vuorovaikutukseen. Kasvattajan tehtävä on yhdessä perheen kanssa tukea lapsen kulttuurisen identiteetin tervettä kasvua.

Käytännön järjestelyillä ja suunnittelulla tuetaan monikulttuurisen varhaiskasvatuksen toteutumista. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa sovitaan yhdessä vanhempien kanssa lapsen kulttuuri-identiteetin ja kaksikielisyyden tukemisesta. Suomen kielen oppimista tuetaan käyttämällä arjessa kuvia, selkokieltä ja konkreettista näyttämistä. Kaksikieliseksi kasvamista tuetaan S2 -suunnitelman mukaisesti (suomi toisena kielenä -suunnitelma pääkaupunkiseudulla). Tavoitteena on harjaannuttaa kielen käyttöä monipuolisesti. Tarvittaessa pyritään käyttämään erikielistä hoito- ja kasvatushenkilöstöä sekä avustajia. Mahdollisuuksien mukaan järjestetään lapsen oman äidinkielen opetusta. Esiopetusikäisten lasten kielitaidon tasoa selvitetään ja arvioidaan hyvissä ajoin lapselle sopivan koulumuodon määrittämiseksi yhdessä vanhempien ja tarvittaessa myös muiden tutkivien/hoitavien tahojen kanssa. Perheitä ja päivähoitoa tukee ja ohjaa Vantaalla myös kieli- ja kulttuurikoordinaattori.

6- vuotiaiden valmistava opetus on tarkoitettu niille maahanmuuttajataustaisille lapsille, joiden suomen/ruotsin kielen taito tai muut valmiudet eivät riitä esi- tai perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen. Valmistavan opetuksen piirissä oleville lapsille laaditaan Lapsen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä kieli- ja kulttuurikoordinaattorin kanssa. 6-vuotiaiden valmistavan opetuksen tavoitteena on edistää lapsen suomen kielen taitoa, tasapanoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan sekä antaa tarvittavia valmiuksia perusopetukseen siirtymistä varten. (Varhaiskasvatuksen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma 6-vuotialle. 2011. 5-10.)

Monikulttuurisen varhaiskasvatuksen toteuttamisen kulmakiviä ovat:

- 🌱 Kasvatushenkilöstön monipuolinen kulttuurien ja uskontojen tuntemus
- 🌱 sekä arvostava suhtautuminen niitä kohtaan.
- 🌱 Perheen taustaan ja kulttuuriin tutustuminen sekä yhteistyö
- 🌱 Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen käytäntöjen selvittäminen vanhemmille
- 🌱 Perheen tukeminen lapsen oman äidinkielen kehittymisen edistäjänä.
- 🌱 Tulkin käyttäminen keskustelutilanteissa vanhempien kanssa
- 🌱 Lapsen oman kulttuurin näkyminen lapsiryhmän toiminnassa ja oppimisympäristössä.
- 🌱 Vanhemmat ovat tervetulleita tutustuttamaan lapsiryhmää omaan kulttuuriinsa.
- 🌱 Lapsi saa positiivisia kokemuksia oman kulttuurinsa ja äidinkielensä edustajana.
- 🌱 Lapsen osallisuutta vahvistetaan niin, että hän kokee tulevansa ymmärretyksi, kuulluksi ja hyväksytyksi, esim. riittävä vuorovaikutus, yhteiset toiminnalliset tekemiset, positiivinen asennoituminen
- 🌱 Lapsi saa riittävästi tukea ja ohjausta kasvussaan kaksikieliseksi.

Monikulttuurisuuden lisäksi päivähoidossa huomioidaan myös eri uskonto- ja katsomuskuntiin kuuluvat henkilöt. Esimerkiksi tutustutaan ryhmässä olevien lasten uskontojen tapoihin ja perinteisiin. Jokaisen yksilön uskonnollista ja katsomuksellista näkemystä kunnioitetaan ottamalla se huomioon arjen toiminnoissa. Kasvattajat toimivat malleina hyväksyvän ja suvaitsevan asenneilmapiirin luomisesta.

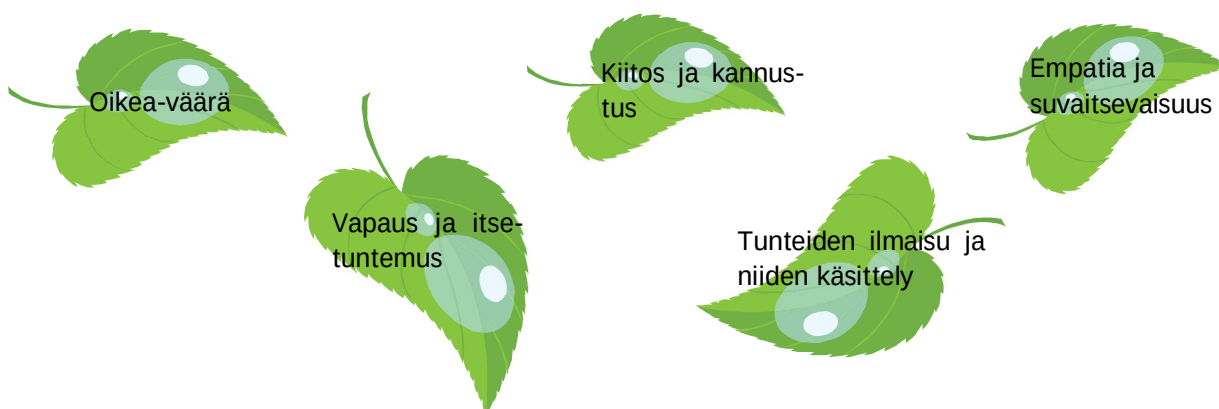
11 Sisällölliset orientaatiot - Esiopetuksen sisällöt

Päiväkotimme toiminnan sisällölliset tavoitteet on määritelty orientaatioina. Toiminta suunnitellaan ja toteutetaan kaikkia sisältöalueita käyttäen ja yhdistäen. Varhaiskasvatuksessa eheytyt kokonaisuudet ja oppimisprosessi ovat tärkeämpiä kuin yksittäiset sisällöt. Esiopetus on osa suunnitelmallista varhaiskasvatusta. Kerhoissamme kaikkia sisällöllisiä orientaatioita toteutetaan eheytettyinä kokonaisuuksina luontoympäristöön ja sen ilmiöihin kiinnittyen.

11.1 Eettinen kasvatus ja tunnetaidot

Elämän taitojen opetteleminen on osa jokapäiväistä toimintaa. Kasvattaja luo lapselle turvallisen ilmapiirin käsitellä erilaisia tunteita, sekä ohjaa löytämään vaihtoehtoisia tapoja tunteiden ilmaisuun, tunnistamiseen sekä nimeämiseen. Tunnetaitoja harjoitellaan erilaisin menetelmin. Yhdessä harjoitellaan ja opitaan ristiriitojen ratkaisemista ja sovittelua hyväksytyllä tavalla. Päivähoidossa kasvattajat ohjaavat lapsia oikean ja väärän tunnistamiseen sekä moninaisuuden hyväksymiseen. Lasta ohjataan kunnioittamaan toisia ihmisiä ja suhtautumaan heihin empaattisesti.

Esiopetusiässä lapsen herkkyyys ja kypsyys käsitellä erilaisia eettisiä kysymyksiä kasvaa. Itsetunto ja käsitys omasta itsestä kehittyvät. Edellisten sisältöjen lisäksi opetuksessa painotetaan suvaitsevaisuutta, reiluutta, oikeudenmukaisuutta, rohkeutta, hyväntahtoisuutta ja huolenpitoa. Keskeistä on myös luonnosta ja muusta ympäristöstä huolehtiminen sekä hyvien tapojen opettelu. Esiopetusikäinen lapsi harjoittelee oman käyttäytymisensä hallintaa ja ymmärtää tekojensa seuraukset.

11.2 Kieli, kommunikaatio ja vuorovaikutus

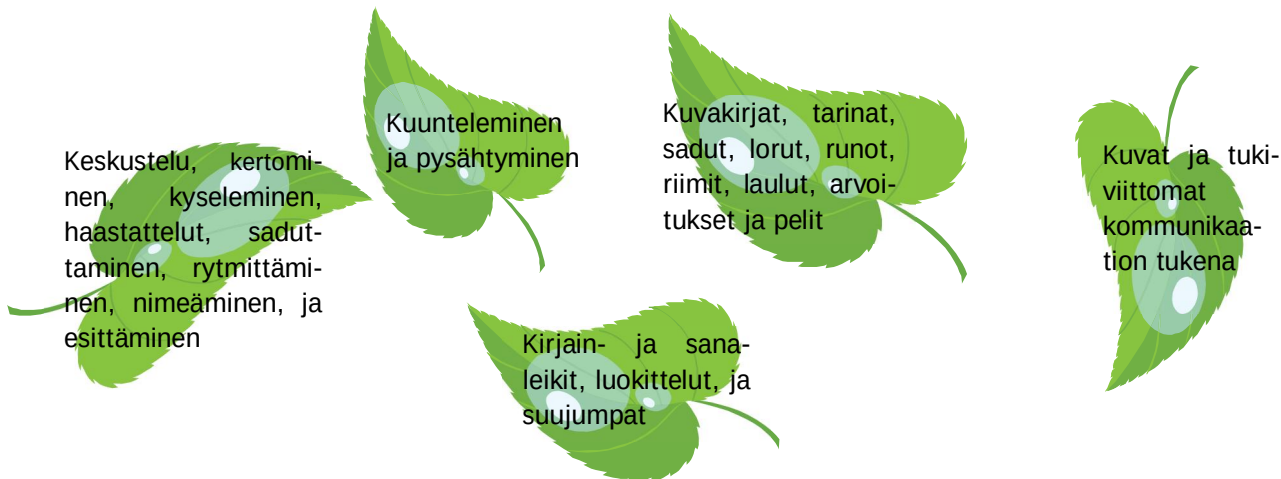
Kaikki oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Päivähoidon keskeinen tehtävä on muodostaa arkisista vuorovaikutustilanteista mahdollisimman antoisia ja rikkaita. Kuunnella ja tulla kuulluksi – lienee tärkein oikeutemme eläessämme yhdessä muiden kanssa. Toimivan arjen suunnittelussa luodaan mahdollisuuksia hyvälle vuorovaikutukselle. Alle kolmivuotiaiden kanssa vuorovaikutustaitoja harjoitellaan aluksi pienemmissä ryhmissä. Lapsen iän sekä kokemustason kasvaessa harjoitellaan taitoja suuremmassakin ryhmässä.

Hyvä vuorovaikutusilmapiiri päiväkodissa ja ryhmissä toimivien kasvattajien välillä luo suotuisan perustan lapsen kommunikaatiotaitojen kehittymiselle. Kasvatusyhteistyössä mukana olevien aikuisten avoin ja rakentava keskusteluilmapiiri on tärkeää.

Kasvattajat tukevat lapsen kielellisiä taitoja päivähoidon arjessa erilaisin menetelmin ja toimintatavoin. Ne valitaan lapsen ikä- ja kehitystason mukaisesti. Eri kulttuuri- ja kielitausestaisten lasten suomenkielen oppimista tuetaan tarvittaessa myös suomi toisena kielenä -opetuksen avulla.

Esiopetuksessa lasta tuetaan käyttämään kieltä aktiivisesti niin vuorovaikutus- kuin oppimistilanteissakin. Lasta rohkaistaan viestimään arkitilanteissa, kertomaan tapahtumista, asioista ja tunteista. Yhdessä harjoitellaan toisten kuuntelemista, ohjeiden mukaan työskentelyä, keskusteluun osallistumista ja tarvittaessa oman vuoron odottamista.

Esiopetuksessa herätetään ja lisätään lapsen mielenkiintoa suullisen ja kirjallisen kielen havainnointiin ja tutkimiseen. Oppimisympäristö suunnitellaan siten, että kieltä kehittävät materiaalit ovat hyvin tarjolla, esim. kirjat, pelit, lorut, kirjoitusvälineet, kuvat, kirjaimet. Tavoitteena on luoda pohja luku- ja kirjoitustaidon oppimiselle.

11.3 Elämykset ja estetiikka

Elämykset ja esteettiset kokemukset syntyvät eri aistien kautta. Tavoitteena on lapsen aistitoimintojen hermistyminen, tunne-elämysten saaminen, luova toiminta ja hienomotoristen taitojen harjoittaminen sekä silmän ja käden yhteistyön kehittäminen. Esteettisten elämysten kautta lapsi jäsentää maailmaa omakohtaisia aistimuksia, tuntemuksia ja kokemuksia käyttäen. Elämykset ja estetiikka ovat iloa omasta olemisesta. Luova toiminta luo mahdollisuuksia yhdessä tekemiselle, kokemiselle ja lapsen osallisuudelle. Yhdessä tekemisen kautta lapsi saa kokemuksia yhteisön jäsenenä olemisesta ja saa ilmaista itseään hänelle luontaisella tavalla. Luonto ja vuodenaajat, erilaiset tapahtumat, juhlat ja teemat ohjaavat ikätasoisesti suunniteltua ja elämyksiä tarjoavaa toimintaa. Toimintaan sisällytetään laaja kirjo erilaisia ilmaisumuotoja, jotta lapsilla on mahdollisuus tutustua eri taidelajeihin ja jokainen lapsi löytäisi itselleen ominaisia tapoja ilmaisuun ja osallistumiseen. On tärkeää, että lapsi saa loistaa myös vahvuusalueellaan.

Esiopetuksessa elämykset ja esteettiset kokemukset syvenevät. Lapsen oman toiminnan ja ajattelun osuus lisääntyy. Esiopetuksessa ohjataan lasta pitkäjänteiseen työskentelyyn, arvioimaan ja arvostamaan omaa ja muiden työtä. Toiminta koostuu lapsilähtöisistä teemakokonaisuuksista sekä opetussuunnitelman mukaisista sisällöistä. Työmuotoina ovat esim. näytelmät, juhlaesitykset, taideprojektit, tutustumiskäynnit ja retket. Osana esiopetusta hyödynnetään Vantaan kulttuuritoimen ja muiden järjestäjien tarjoamaa kulttuuriantia.

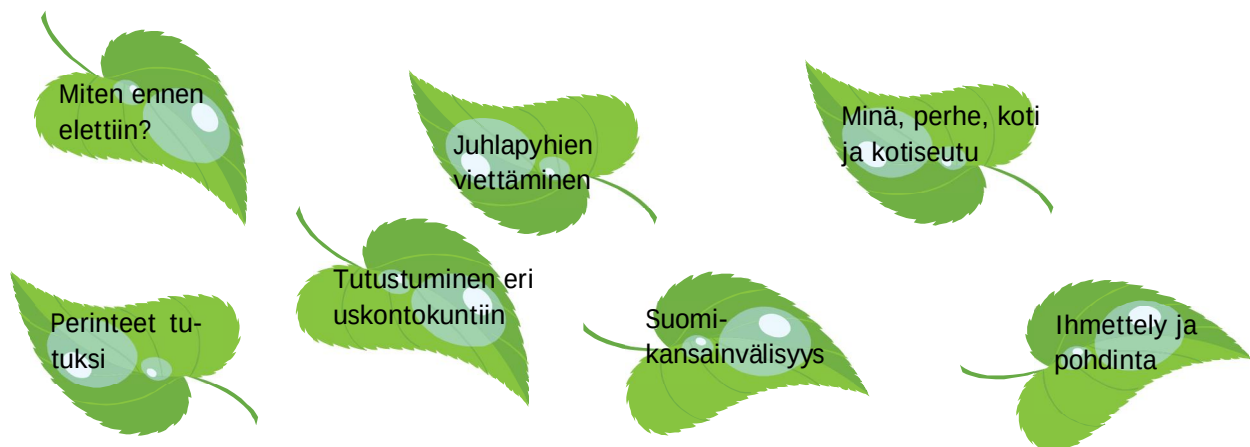
11.4 Historia, uskonto ja yhteiskunta

Kiinnostus ympärillä vallitseviin ilmiöihin laajenee iän ja kokemusmaailman karttuessa. Aluksi tärkeitä asioita ovat vanhemmat ja oma koti. Pikkuhiljaa kiinnostus omaan elinympäristöön kasvaa. Lapselle on tärkeää luoda mahdollisuuksia tutustua omaan lähiympäristöön ja kasvattaa kokemusmaailmaa. Juhlat ja merkkipäivien tapahtumat rakentavat lapsen kuvaa historiastamme. Perinteiden vaaliminen liittyy lapsen osaksi suomalaista kulttuuriperimää.

Moninaisuus on osa nykypäivää. Päivähoidon yhtenä tavoitteena on ohjata lasta kunnioittamaan itseään ja toisia. Monikulttuurisuus nähdään rikkautena. Yhdessä tutustutaan lapsiryhmässä edustettuina oleviin kulttuureihin sekä uskonto- ja katsomuskuntiin. Päiväkodissa ja kerhoissa perehdytään lapsen oman uskonnon tai katsomuksen perinteisiin ja tapoihin. Lapsille tarjotaan mahdollisuus hiljaisuuteen ja ihmettelyyn, kyselyyn ja pohdintaan. Kasvatuskeskusteluissa sovitaan lapsen osallistumisesta uskonnollisiin tapahtumiin, esim. seurakunnan järjestämiin lasten kirkkohetkiin.

Esiopetusikäisen lapsen kyky ymmärtää mennyttä mahdollistaa syvemmän tutustumisen historiaan. Se näkyy toteutettavissa projekteissa ja teemoissa. Esiopetusikäinen lapsi alkaa havainnoida myös nyky-yhteiskuntaa ja mediamaailmaa. Tässä maailmassa on tärkeää, että aikuinen on läsnä ja vastaamassa lasta askarruttaviin kysymyksiin. Tavoitteena on keskustella ja arvioida yhdessä lasten kanssa median kautta koettuja ilmiöitä ja asioita

Esiopetuksen tavoitteena on antaa lapselle mahdollisuus kohdata uskontoon liittyviä asioita ja tutustua uskonnollisiin perinteisiin ja juhliin. Yhdessä ihmetellään ja pohditaan uskontoon liittyviä kysymyksiä ja asioita. Kaikille yhteisenä sisältönä lapset tutustuvat omaan ja ryhmän muiden lasten uskontojen tapoihin ja perinteisiin. Uskontokasvatuksen lähtökohtana on aina lapsen huoltajan vakaumuksen kunnioittaminen ja arvostaminen. Vaihtoehtona enemmistöuskontokunnan mukaiselle uskontokasvatukselle huoltajat voivat valita muun opetuksen. Lapsi saa silloin osallistua vaihtoehtoiseen toimintaan. Vähemmistö uskontokuntien mukaista uskonto- tai elämäntietokasvatusta voidaan mahdollisuuksien mukaan toteuttaa yhteistyössä lähialueen muiden päivähoitoyksiköiden, koulujen ja seurakuntien kanssa. Elämäntietokasvatuksessa syvennetään edellä esitettyjä eettisen kasvatuksen sisältöjä. Esiopetuksessa harjoitellaan taitoja toimia suomalaisessa yhteiskunnassa arkipäivän vuorovaikutustilanteiden kautta, huomioiden eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset. Yhdessä toimimalla luodaan myös valmiuksia ymmärtää yhteiskunnan toimintaa.

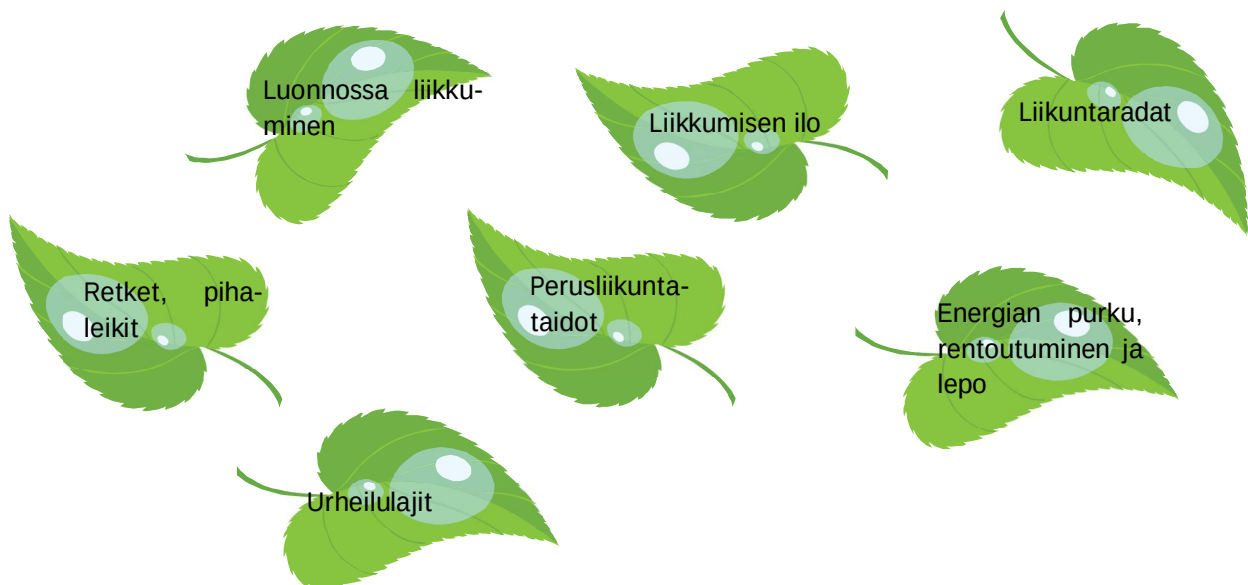
11.5 Liikunta ja motoriikka

Yksikössämme painotamme monipuolisen ja riittävän liikunnan merkitystä lapsen hyvinvoinnille ja kokonaisvaltaiselle kehitykselle. Päivittäinen reipas liikunta ja motoristen perustaitojen harjoittelu tukevat lapsen hermoston kehittymistä ja motoristen perustaitojen automatisoitumista. Monipuolinen liikkuminen on lapselle myös oppimisen väline sekä iloa ja elämyksiä tuottava asia. Liikuntaleikeissä lapsen sosiaaliset taidot vahvistuvat. Liikunnalliset hetket yhdessä lisäävät myös yhteisöllisyyden tunnetta.

Kannustamme ja innostamme lasta liikkumaan. Kasvattajan tehtävänä on luoda liikkumaan innostava ilmapiiri, toiminta ja ympäristö. Tuemme lasten omaehtoista liikuntaa antamalla tilaa, aikaa, vapautta ja välineitä lasten käyttöön. Tavoitteellisella ja ohjatulla toiminnalla varmistamme liikkumisen monipuolisuuden ja tuemme lapsen motorista kehitystä. Arvioimme lasten liikunnallisia taitoja ja kehitämme toimintaa sen pohjalta. Lasten tulee kokea liikunta mielekkäänä ja hauskana, jotta positiivinen asenne ja kipinä liikkumiseen syntyisi ja säilyisi. Lisäämme vanhempien tietoisuutta lasten liikunnan merkityksestä hyvinvoinnille ja kehitykselle.

Karkeamotoriset taidot tukevat muiden kehityksen osa-alueiden kypsymistä. Liikunnan avulla voidaan myös vahvistaa lapsen minäkuva, itsetuntoa ja kehonhahmotusta. Tavoitteellinen ja suunniteltu liikuntakasvatus auttaa lasta kehittymään kokonaisvaltaisesti, sekä mahdollistaa lapsen perusliikuntataitojen aktiivisen seurannan. Päivähoidon liikuntakasvatus koostuu tavoitteellisista ja ohjatuista liikuntatuokioista, liikuntavälineistön aktiivisesta käyttämisestä, lähiympäristön hyödyntämisestä ja kannustamisesta vapaaseen liikkumiseen. Liikunnallisissa hetkissä otamme huomioon myös lasten toiveet, mikä mahdollistaa lapsen osallisuuden toiminnassa. Luontoliikunta on yksi tärkeä osa liikkumista päivähoidossa. Myös liikuntavälineet ovat lasten saatavissa erilaisissa vapaissa leikkitilanteissa.

Esiopetuksessa painottuu lisäksi terveystieteellinen tehtävä. Lasta ohjataan tekemään terveyttä edistäviä valintoja, esim. ruokailussa ja liikunnassa sekä hygieniaan, turvallisuuteen ja levon tarpeeseen liittyvissä asioissa. Lapsen ymmärrys ja tietoisuus omista valinnoista ja niiden vaikutuksista kasvaa.

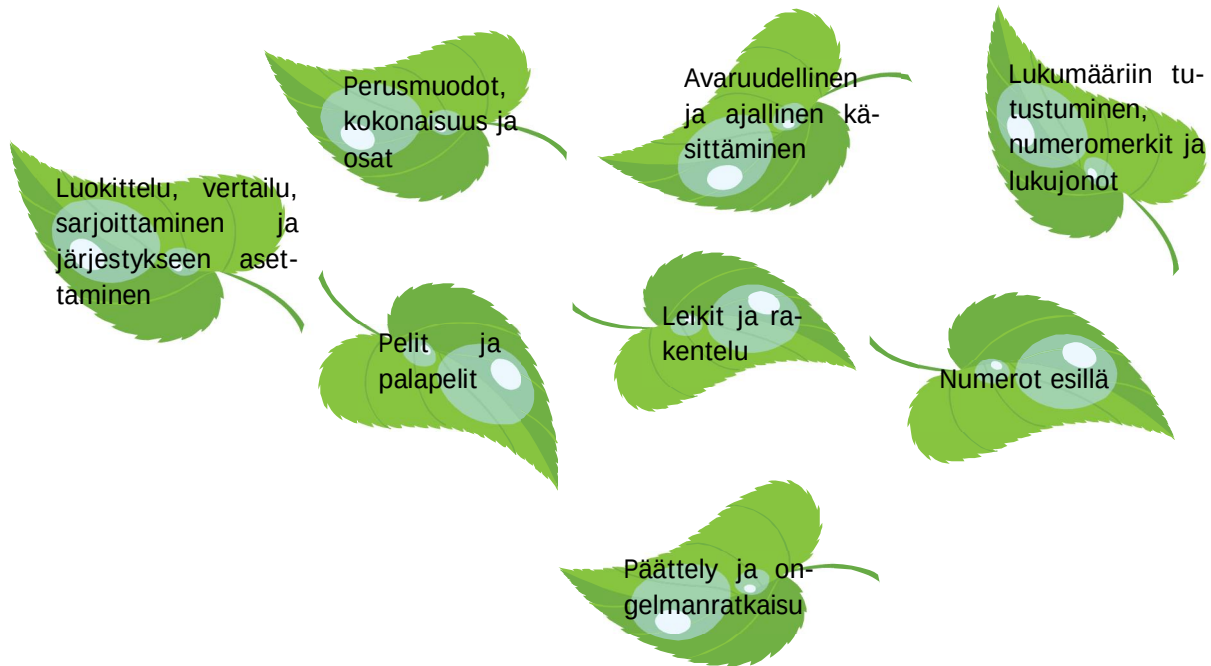

11.6 Matematiikka, päättely ja hahmotus

Päiväkodissa ja kerhoissa tarjoamme lapselle mahdollisuuksia leikinomaiseen vertailuun, päättelymiseen ja laskemiseen käyttäen avuksi arkisia toimintoja. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi tutustumista lukumääriin, ajan käsitteisiin, suunnan ja tilan käsitteisiin, eroavaisuuksiin ja luokitteluun. Lisäksi käytämme matemaattista ajattelua tukevia eri ikätasoisia suunniteltuja materiaaleja.

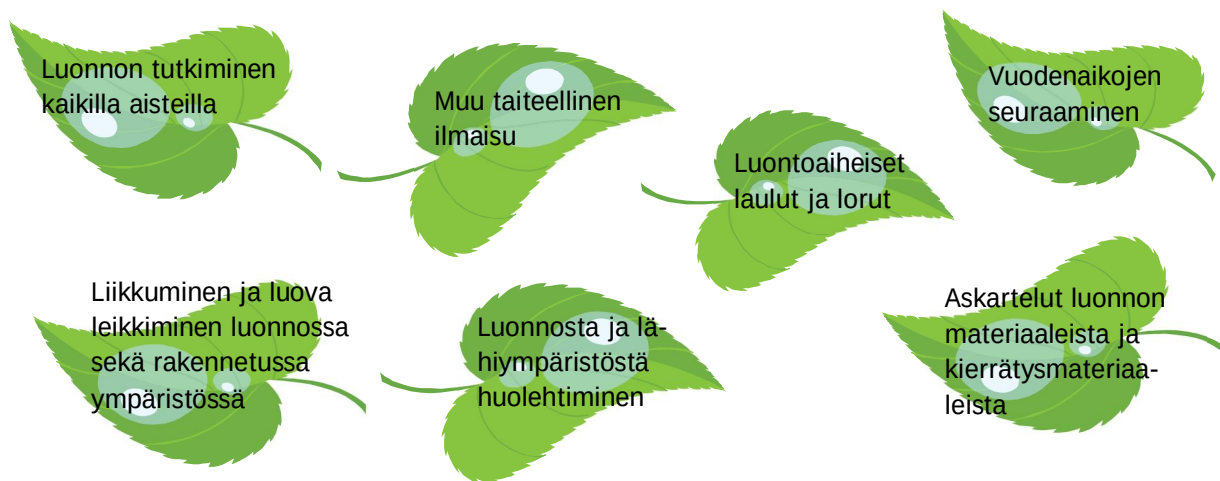
Esiopetuksessa rakennetaan oppimisympäristö, joka innostaa matemaattisten käsitteiden harjoitteluun myös omatoimisesti. Lukumäärien ja numeroiden välistä vastaavuutta havainnollistetaan monipuolisesti. Lapsi tutkii ja jäsentää ympäristöönsä liittyviä asioita, ilmiöitä ja määriä luokittelemalla, vertailemalla ja järjestämällä. Ajantaju kehittyy ja sitä harjoitellaan päivittäisissä toiminnoissa.

11.7 Luonto- ja ympäristö

Vuodenaikojen seuraaminen ja luonnon havainnoiminen ovat merkittävä osa päiväkotimme ja kerhojemme luonto- ja ympäristökasvatusta. Tutkimme ja ihmettelemme luonnonilmiöitä, eläimiä ja kasveja, retkeilemme, metsissä, puistoissa ja joen varrella. Tutustumme myös lähialueiden rakennettuun ympäristöön esimerkiksi leikkipuistoihin. Tarkoituksena on vahvistaa lasten luontosuhdetta. Kiinnitämme yhdessä lasten kanssa huomiota kestävän kehityksen periaatteisiin, esim. lajitteluun, kierrätykseen ja ympäristön siisteyteen. Pidämme yhdessä huolta oman päiväkodin piha-alueen siisteydestä, kasvien ja kukkien hoitamisesta sekä metsäympäristön hyvinvoinnista. Lasten omat mielenkiinnon kohteet ohjaavat paljon sisältöjen valintaa ja toimintaa.

Esiopetuksessa painotetaan oman toiminnan vaikutusta ympäristöön. Lähiympäristön tunteminen luo pohjan laajemmalle ymmärrykselle ympäröivästä luonnosta ja sen merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille. Tutkivaa ja tiedollista työskentelytapaa lisätään esimerkiksi luokittelemalla ja tunnistamalla eri eläin- ja kasvilajeja sekä pohtimalla luontoon liittyviä ilmiöitä sekä avaruudellisia kysymyksiä. Tiedekasvatusta toteutetaan yhdessä tiedekeskus Heurekan kanssa.

12 Yhteistyöverkostot

Lasten huoltajat ovat tärkeimmät yhteistyökumppanimme. Vanhempia informoidaan yhteistyöstä muiden tahojen kanssa ja sitä suunnitellaan yhdessä. Tiedonkulku on avointa, lapsen asiaa tukevaa ja salassapito- ja tietosuojasäädöksiä noudattavaa. Huoltajalta pyydetään lupa neuvotteluun yhteistyökumppaneiden kanssa. Yhteistyöverkosto muodostuu lapsen tuen tarpeen mukaan. Kumppaneitamme ovat konsultoiva erityislastentarhanopettaja, puheterapeutit, toimintaterapeutit, lastenneuvolan terveydenhoitajat ja perhetyöntekijät, perheneuvola, kotipalvelu, lastensuojelun sosiaalityöntekijät ja perhetyöntekijät, terveyskeskuspsykologit, kehitysvammahuolto ja lasta tutkivat tai hoitavat muut tahot.

Yhteistyön muotoja ovat muun muassa konsultointi ja tiedonsiirto sekä lapsen tehostetun varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen ja seuranta yhdessä vanhempien, konsultoivan erityislastentarhanopettajan, ryhmän lastentarhanopettajan ja mahdollisten muiden asiantuntijatahojen kanssa. Päiväkoti tarjoaa mahdollisuuksien mukaan tilat lapsen tarvitseman terapian järjestämiseen hoitopäivän aikana.

Lastenneuvolan kanssa yhteistyön keskeinen osa on lapsen hyvinvointitarkastus 4 – vuotiaana. Lapsen vastuuhoidtaja laatii yhdessä vanhempien kanssa käydyn keskustelun pohjalta kuvauksen lapsen kehityksestä. Kuvaus siirretään neuvolaan sekä neuvolasta päiväkotiin takaisin vanhempien kirjallisella luvalla. Tämän molemminpuolisen tiedonsiirron tavoitteena on mahdollisimman varhainen lapsen tuen tarpeen havaitseminen ja tuen tarjoaminen.

Ylästön alueella toimii yhteistyöverkosto Lapsiperheiden tuki (LATU). Verkostoon kuuluvat edustajat päivähoitosta, lastenneuvolasta, sosiaalityöstä ja perhetyöstä. Verkoston kokoontumisiin osallistuu myös alueen muita toimijoita mm. seurakunnasta ja järjestöistä sekä lapsiperheiden oma edustaja. Ollaksen yksiköstä verkoston työhön osallistuvat päiväkodinjohtaja ja ajoittain myös kerhojen työntekijä. Tavoitteena on välittää tietoa alueen palveluista, kehittää ja koordinoida eri toimijoiden työtä sekä luoda kokonaiskuva alueen ja lapsiperheiden tarpeista. Asukkaiden edustajan kautta verkosto on alueen lapsiperheille yksi vaikuttamisen väylä.

Esiopetusryhmät tekevät yhteistyötä lähikoulun kanssa. Yhteistyökäytännöt suunnitellaan vuosittain alkuopettajien kanssa. Syksyisin sovitaan luokka-päiväkoti – parit ja alkuopettajan kanssa sovitaan kouluun tutustumisen käytännöistä ja muista yhteistyön muodoista (esim. yhteiset oppitunnit, liikuntatapahtumat, koulun oppilaiden vierailut päiväkodissa, esikoululaisten vierailut koululuokassa tms.). Alueen päiväkodit ovat tehneet Ylästön koulun kanssa yhteistyösuunnitelman, jossa yhteistyön muodot ja aikataulu on sovittu. Vantaalla on käytössä yhtenäinen esi- ja alkuopetuksen tiedonsiirtomalli. Tavoitteena on varmistaa tiedon välittyminen jokaisen lapsen osalta Esiopetuksesta kouluun – lomakkeen (EsKo) avulla. Lomake käydään läpi yhdessä vanhempien kanssa keskustellen. (Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma. 2012. 19–20.)

13 Toiminnan arviointi

13.1 Pedagogisen toiminnan arviointi

Yksikkömme toimintavuosi rytmittyy prosessissa, jossa edetään arvioinnista suunnitteluun ja toiminnan kautta jälleen arviointiin. Prosessin tarkoituksena on tutkia suunnitelmien toteutumista, kehittää varhaiskasvatuksen käytäntöjä ja varmistaa kullekin vuodelle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Yksikössä tehdään vuosittain arvioitava toimintasuunnitelma, jossa määritellään kehittämistavoitteet jokaiselle toimintavuodelle. Käytännössä tämä tapahtuu keväisin arviointipäivän yhteydessä. Myös varhaiskasvatussuunnitelman eri osa-alueiden toteutumista arvioidaan ja niitä kehitetään säännöllisesti.

Tiimit käyvät toimintavuoden aikana tiimikokouksissaan viikoittain keskustelua suunnitelmistaan, toiminnastaan ja tavoitteiden toteutumisesta. Lisäksi tiimit arvioivat ryhmänsä pedagogista toimintaa ja toimintasuunnitelmien toteutumista puolivuositain. Toimintaan tehdään tarvittavat muutokset arvioinnin pohjalta.

13.2 Kasvattajayhteisön toiminnan arviointi

Kasvatusyhteisön pedagogisessa keskustelufoorumissa käydään säännöllisesti keskustelua ajankohtaisista aiheista. Foorumissa jaetaan tietoa ja hyviä käytäntöjä. Se toimii myös vertaistukena kasvattajillemme. Pedagoginen keskustelu pitää yllä ja kehittää osaamistamme. Yksilötason pedagogista työtä arvioivaa keskustelua käymme vuosittain esimiehen ja työntekijän välisessä kehityskeskustelussa. Keskustelussa teemme henkilökohtaisen kehityssuunnitelman. Asiakastytytyväisyyskyselyiden myötä saamme arvokasta tietoa yksikkömme toiminnasta. Käymme keskustelua kyselyn tuloksista ja teemme tarvittavia muutoksia käytäntöihimme. Arvioimme toimintaamme myös saamamme palautteen perusteella. Palautteet käsittelemme aina tiimin tai yksikön kokouksissa. Asiaan palataan sovitusti palautteen antajan kanssa.

13.3 Lapsen toiminnan havainnointi ja arviointi

Havainnoimalla lasta ja lapsiryhmää saamme tietoa lapsen tavoista toimia, hänen kehitysvaiheestaan, vahvuuksistaan ja tuen tarpeistaan. Näin saatua tietoa käytämme ryhmän toiminnan suunnittelun pohjana ja lapsen yksilöllisiä suunnitelmia tehdessä. Havaintojen pohjalta arvioimme myös lapsiryhmän toimivuutta, ja aikuisten toimintatapoja sekä tehdä tarvittavia muutoksia työskentelytapoihin. Pienryhmätoiminta mahdollistaa kehityksen eri osa-alueiden, leikin ja vuorovaikutuksen monipuolista havainnointia. Havaintoja teemme arjen toiminnan ohessa keräämällä ja dokumentoimalla tietoa ja tilanteita. Havainnointi voi olla myös strukturoidumpaa, jolloin kiinnitämme huomiota ennalta määriteltymiin asioihin ja keräämme tietoa esim. lapsen osaamisesta ja taidoista.

Isommat lapset osallistuvat oman toimintansa arviointiin keskusteluissa ja haastatteluissa aikuisen kanssa esimerkiksi he ovat mukana laadittaessa varhaiskasvatuksen/esiopetuksen suunnitelmaa. Päiväkodissa lapsilla on kasvunkansiot, joihin kootaan esimerkiksi lasten tuotoksia.

Esiopetuksessa lapsen toimintaa, taitoja ja valmiuksia havainnoidaan suunnitelmallisesti. Havaintoja hyödynnetään esiopetusryhmän opetuksen tavoitteiden määrittämisessä ja toteutuksen suunnittelussa. Lapsen itse arvioinnin välineenä käytämme lentokonemallia, jossa lapsi itse arvioi omaan toimintaansa kasvun eri osa-alueella. Esiopetuksen päättyessä lapsi saa todistuksen osallistumisesta esiopetukseen.

14 Hyvinvointityö ja oppilashuolto

Hyvinvointi varhaiskasvatuksessa muodostuu toimivasta kasvatusyhteistyöstä sekä turvallisesta ja lapsen kasvua ja oppimista tukevasta kasvu ympäristöstä. Se on lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemista ja arvioimista varhaisessa vaiheessa. Huolehdimme siitä, että lapsen tuen tarpeet havaitaan ja hän saa tarvittavan avun.

Yhteisössämme huolehditaan kasvatusyhteisömme kaikinpuolisesta hyvinvoinnista. Noudatamme Vantaan kaupungin linjauksia toimintayksikön hyvinvointityön toteuttamisessa. Tavoitteena on yksilön ja koko yhteisön hyvinvoinnin turvaaminen. Yhteisömme huolehtii siitä, että lasten ja aikuisten toimintaympäristö on hyvinvoinnille suotuisa. Kaikkien kasvattajien arkiset toimet ratkaisevat sen, kuinka hyvin kasvatusyhteisössämme voidaan. Hyvinvointityön perusta on yksikkömme rakentava ammatillinen vuorovaikutus.

Hyvinvointityö on kasvatusyhteisömme toiminnan jatkuvaa arviointia. Arvioinnilla varmistamme, että yhteisömme toimii varhaiskasvatussuunnitelmamme mukaisesti. Työoloja arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti. Tarkoituksena on ennaltaehkäistä ongelmia ja korjata mahdolliset epäkohdat. Yksikkömme kokousrakenteissa (yksikön edustuksellinen tiimikokous, kasvattajatiimien kokoukset) käsitellään koko yhteisöämme koskevia hyvinvointiin vaikuttavia asioita.

Kasvattajatiimit vastaavat hyvin suunnitellusta, turvallisesta ja oppimiseen innostavasta toiminnan rakenteesta ja ympäristöstä. He vastaavat hyvinvointia tukevan arjen rakentamisesta jokaiselle lapselle. Lapsen omahoitaja/vastuuhoitaja suunnittelee yhdessä lapsen vanhempien ja muiden yhteistyötahojen kanssa sen, milaista tukea kukin lapsi tarvitsee.

Hyvinvointityön muotoja:

- oma- ja vastuuhoitajuus
- toimiva ja vuorovaikutteinen kasvatusyhteistyö
- vanhempien, kelton ja muiden verkostojen kanssa
- lapsen kasvun ja oppimisen tuki
- hyvinvoiva kasvatusyhteisö
- lämmin, ammatillinen ja rakentava vuorovaikutus
- kiusaamisen ehkäisy
- toimiva hyvin suunniteltu arki
- vanhempien ja lasten osallisuus sekä vaikutusmahdollisuudet
- hyvinvointia tukevat aloituskäytännöt
- terveellinen ympäristö

14.1 Esiopetuksen oppilashuolto

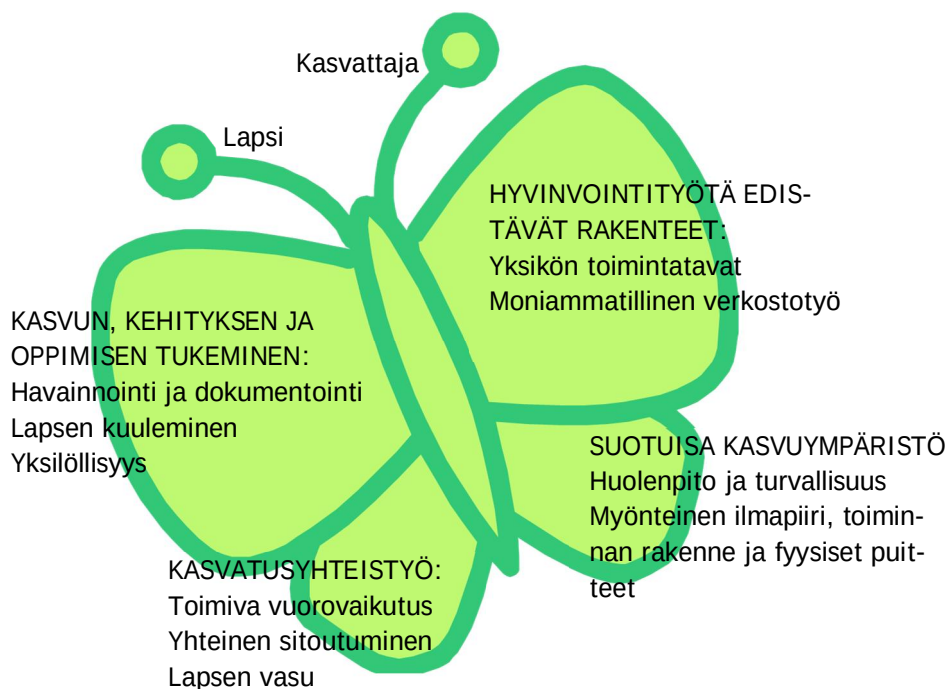
Oppilashuolto on hyvän arjen turvaamista, huolenpitoa lapsesta, hänen kehityksensä ja kasvunsa seuraamista ja mahdollisimman varhaisen tuen tarjoamista lapsen kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. Yksikössämme esiopetusikäisten lasten oppilashuollon perusta on hyvä ja lasta tukeva arjen vuorovaikutus, toiminta ja yhteistyö huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksen pedagogisilla ratkaisulla ja toimintatavoilla lapselle pyritään tarjoamaan riittävä tuki. Tarvittaessa kartoitetaan muiden tukitoimien tarvetta ja järjestetään lapselle tehostettua tukea rakenteellisilla tukitoimilla (esim. avustaja). Perhettä ohjataan tarvittaessa myös muiden tukea tarjoavien palveluiden piiriin. Päiväkodin lapsiryhmän henkilöstön apuna oppilashuollollisia ratkaisuja poh-

dittaessa on konsultoiva erityislastentarhanopettaja ja päiväkodin johtaja sekä tarvittaessa muita yhteistyökumppaneita.

Oppilashuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti kerran syksyllä päiväkodissa ja kerran keväällä koulussa. Oppilashuoltoryhmässä käsitellään kunkin lapsen esiopetuksen tai perusopetuksen järjestämiseen liittyviä asioita. Tavoitteena on tarvittavan tiedon siirtyminen opetusta järjestäville tahoille ja lapsen tarvitseman tuen jatku-mo esiopetuksesta kouluun. Tavoitteena on turvata lapselle hyvä koulun aloitus. Noudatamme koulun kanssa yhdessä sovittua esi- ja alkuopetuksen yhteistyösuunnitelmaa.

Oppilashuoltoryhmän kokoontumisesta tiedotetaan vanhemmille etukäteen ja vanhemmilla on mahdollisuus olla mukana lapsen asioita käsiteltäessä. Oppilashuoltoryhmän muodostavat syksyllä esiopetuksen opettajat, päiväkodinjohtaja, konsultoiva erityislastentarhanopettaja, lastenneuvolan terveydenhoitaja ja yksittäisen lapsen asioiden osalta mahdollisesti muita yhteistyötahoja. Keväällä ryhmässä on mukana rehtorin lisäksi koulun oppilashuoltoryhmän jäseniä esim. koulun terveydenhoitaja, luokanopettaja, koulupsykologi ja mahdollisia muita yhteistyötahoja. Tukea tarvitsevien lasten koulusijoituksia koskevat asiat valmistellaan Sujuvas-ti kouluun – työryhmässä. Lasten tietojen siirtämisestä neuvotellaan aina vanhempien kanssa. Tiedon siirtä-misen käytännöistä tiedotetaan vanhempainilloissa. Tiedonsiirron tavoitteena on turvata lapselle mahdolli-simman hyvä koulunaloitus. Esiopetushenkilöstö on velvollinen siirtämään lapsen opetuksen järjestämiseksi välttämättömän tiedon tulevaan kouluun.

HYVINVOINTITYÖN KOKONAISUUS YKSIKÖSSÄ (Mukaillen työryhmämuistiota 2010)

15 Varhaiskasvatuksen viestintä

Tämän varhaiskasvatussuunnitelman tarkoituksena on tuoda esiin sitä työtä, mitä päiväkodissa ja kerhoissa tehdään lasten kehityksen, kasvun ja oppimisen alueella. Tutustumalla suunnitelmaan vanhemmat saavat tietoa siitä, kuinka päiväkodissamme ja kerhoissamme toimitaan. Lisäksi suunnitelma ohjaa kasvatushenkilöstön toimintaa varhaiskasvatussyksikössä ja osaltaan varmistaa laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutumista. Varhaiskasvatussuunnitelma on näkyvissä Vantaan kaupungin internet-sivuilla ja painetut versiot löytyvät päiväkodista.

Uusille asiakasperheille kerrotaan eri varhaiskasvatuksen muodoista heidän ottaessa yhteyttä päiväkotiin ensimmäistä kertaa. Syksyisin päiväkodissa pidetään uusien vanhempien ilta, jossa kerrotaan ja keskustellaan varhaiskasvatustoiminnasta ja päiväkodin yleisistä käytännöistä. Myös kerhoissamme toimintavuosi alkaa vanhempien infotilaisuudella. Jokaisen lapsen vanhempien kanssa käytävässä aloitus- ja varhaiskasvatuskeskusteluissa kerrotaan päiväkodin toiminnasta ja oman ryhmän käytännöistä. Jo lapsen harjoitellessa arkea päiväkodissa koko perheellä on mahdollisuus tutustua päiväkodin toimintaan.

Päivittäisissä kohtaamisissa vanhempien kanssa keskustelemme päivän tapahtumista ja toimista. Ryhmän viikoittainen ohjelma on näkyvillä ilmoitustaululla sekä sähköpostitse. Lisäksi tuomme arkea näkyviin esimerkiksi kuvin ja videoin. Kerhojen toiminnasta vanhemmat saavat säännöllisesti tietoa sähköpostikirjeillä. Teemme päivähoidon arkea näkyväksi myös vanhempainilloissa ja yhteisissä tapahtumissa, joissa näkyvät konkreettisesti toiminnan sisällöt, teemat ja painotukset esimerkiksi lasten esityksinä ja tuotoksina.

Lähteet/Kirjallisuus

Esi- ja alkuopetuksen yhteistyön suunnitelma. Ylästö. Vantaa.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 2010:27. Opetushallitus. 2010.
Vantaan esiopetuksen opetussuunnitelma. Osauudistus. Opetuslautakunta 14.3.2011.

Esiopetuksesta kouluun –opas. Vantaa.

Hyve hallussa. Opas vanhempien, päivähoidon ja neuvolan yhteistyön vahvistamiseen lapsen laajan 4-vuotistarkastuksen yhteydessä. Socca. Helsinki. 2013.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2013–2016. Vantaa. www.vantaanhyvis.fi

Monikulttuurinen varhaiskasvatus. Pääkaupunkiseudun toimintamalli ja työmenetelmiä. Socca. Monikuhanke.2007.

Niinistö, H. (toim.), Ruhala, A. (toim.), Henriksson, A. ja Pentikäinen, L. 2006. Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Raittila, R. 2011. Teoksessa Hujala, E. ja Turja, L. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS-kustannus. s.209–211.

Sujuvasti kouluun. Erityistä tukea tarvitsevien oppijoiden siirtyminen esiopetuksesta/kotoa kouluun Vantaalla. Vantaan kaupunki. 2009.

Työryhmämuistio 2010: Hyvinvointityöryhmä. Hyvinvointityö varhaiskasvatuksessa. Sivi/Vk. Vantaa. 2010

Varhaiskasvatuksen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma 6-vuotialle. Vantaan kaupunki. 2011.

Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma. Vantaan kaupunki. Sivistystoimi. 2012.

Varhaiskasvatuksen liikuntasuosituksat. STM:n oppaita 2005:17. Helsinki 2005.

Vantaan kasvatus- ja koulutuspoliittinen ohjelma 2011-2016. Sivi Vantaa. 2011.

Vantaan esi -ja alkuopetuksen kulttuurikasvatussuunnitelma. Vantaan kaupunki. Sivistystoimi ja kulttuuripalvelut. 2011.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Stakes. Oppaita 2005: 56.

Liite 1 Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma

1. Yleistä

Turvallisuudentunne on lapsen hyvinvoinnin perusta ja suotuisan kehityksen edellytys. Siksi turvallisuus on nostettu keskeiseksi arvoksi Ollaksen toimintayksikössä. Kasvatustyhteisömme tunneilmasto on positiivinen, kannustava ja rakentava. Aikuiset ovat aidosti läsnä arjessa, lapsen saatavilla ja valmiina kohtaamaan lapsen. Kiusaamistilanteisiin puututaan aina ja heti.

Kasvattajien toimintaa ohjaa lapsen edun ja tarpeiden esiintuominen ja yhteinen pohdittaminen vanhempien kanssa. Tavoitteena on yhteiseksi koettu kasvatustehtävä ja molempipuolinen tuki lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen varmistamiseksi. Yhteistyö vanhempien kanssa on myös kiusaamisen ehkäisyn perusta.

Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma tulee olemaan osa yksikkömme varhaiskasvatuksen oppimis- ja opetussuunnitelmaa. Päiväkodin yhteisen suunnitelman lisäksi ryhmät tarkistavat ja päivittävät ryhmäkohtaisen suunnitelman toimintakauden alussa. Jokainen ryhmä huomioi omassa ryhmässään ilmenevät erityistarpeet.

2. Mitä kiusaaminen on?

Kiusaaminen on tietoista ja toistuvaa toimintaa, jonka tarkoituksena on aiheuttaa toiselle paha mieli tai suuttuminen. Kiusaaminen voi olla fyysistä (tönimistä, potkimista, lyömistä, nipistelyä, kamppaamista, repimistä, hiekan heittämistä, leikkien sotkemista), sanallista (nimittelyä, haukkumista, lällättelyä, selän takana puhumista, puhumatomuutta) tai psyykkistä (poissulkemista, uhkailua, manipulointia, kiristämistä, ilveilyä tai muuta epäreilua vallan käyttöä). Kiusaamistilanteessa kiusaaja ei yleensä tunne empatiaa loukkaantunutta osapuolta kohtaan.

3. Miten kiusaamista ehkäistään?

Tärkein ja tehokkain ennaltaehkäisyn keino on aikuisen läsnäolo sekä lasten kuunteleminen ja havainnointi. Aikuisen tehtävä on huomata kiusaaminen tai muuten hankalat tilanteet, joista selviytymiseen lapsen taidot eivät riitä. Jos aikuinen ei ole nähnyt tai kuullut tilanteen etenemistä, sitä on vaikea saada selvitettyä ja ratkottua oikeudenmukaisesti. Pienryhmätoiminta mahdollistaa aikuisen läsnäolon, leikkien havainnoinnin ja mahdollisiin ristiriitatilanteisiin puuttumisen jo ennaltaehkäisevästi.

Aikuisen aito läsnäolo luo turvallisen ja rauhallisen ilmapiirin. Erilaisten leikkiryhmien ja -parien luominen harjoituttaa lapsia tulemaan toimeen muidenkin kuin parhaiden kavereiden kanssa. Lasten kanssa käydään läpi, millaista on olla reilu leikkikaveri ja miltä toisesta tuntuu epäreilu käyttäytyminen. Riitojen selvittelyä ja anteeksipyyttämistä voi harjoitella leikin kautta. Tunteisiin liittyvistä asioista ja erilaisista toimintakeinoista vaikeissa tilanteissa keskustellaan isompien lasten kanssa Askeleittain -materiaalin avulla. Pienempien lasten ryhmissä tähän käytetään Miltä Sipukaisesta tuntuu? -kirjan tarinoita. Kaikissa ryhmissä on tärkeää sopia yhteiset säännöt siitä, mitä toiselle ei saa tehdä tai miten kaverin kanssa ollaan reilusti.

4. Miten kiusaamiseen puututaan?

Kaikkiin esille tuleviin tilanteisiin, joissa toisen mieli on pahoitettu, puututaan. Tilanne käydään läpi siinä mukana olleiden osapuolten kanssa. Paikalla oleva aikuinen selvittää kuka teki ja mitä, mistä kaikki alkoi ja miksi tähän tilanteeseen on jouduttu. Aikuiselle ja lapsille pitää muodostua selkeä kuva kokonaisuudesta. Sen jälkeen pohditaan, miltä kiusaajasta tuntuisi, jos häntä kohdeltaisiin samalla tavalla. Aikuinen ja lapset käyvät yhdessä läpi, miten jatkossa vastaavassa tilanteessa voi toimia. Samalla aikuinen varmistaa, että anteeksipyyttämisen ja -antamisen merkitys ymmärretään. Aikuisen on vielä hyvä seurata jonkin aikaa, että kiusaamistilanteessa olleiden välille on todella syntynyt sovinto. Kiusaamistilanteen selvittelyn tehnyt aikuinen kertoo tapahtumat lapsen/ lasten oman ryhmän aikuiselle. Oman ryhmän aikuiset harkitsevat tarvitaanko jatkoselvittelyä vanhempien kanssa ja milloin vanhempia tiedotetaan tapahtumista.

Aikuinen antaa omalla toiminnallaan mallin, miten ristiriitatilanteita selvitetään. Aikuinen myös rohkaisee hiljaisempia lapsia pitämään huolta ns. omasta reviiristä. Jokaisen tulee uskaltaa tarvittaessa sanoa hyvälle kaverillekin "ei".

Jos kiusaamiseksi koetut tilanteet jatkuvat, aikuinen järjestää lasten toiminnan sellaiseksi, että tilaisuutta kiusaamiseen ei tule. Ryhmäjaot, leikki-tilanteet ja jonojärjestykset suunnitellaan etukäteen. Tarvittaessa lapsi/ lapset joutuvat olemaan aikuisen läheisyydessä (ns. vierihoidossa), kunnes ei- toivottu käyttäytyminen loppuu.

5. Miten suunnitelmaa arvioidaan?

Toimintakauden alussa käydään läpi kertaamislouenteisesti kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma, sen sisältö ja sovitut toimintatavat. Samalla huomioidaan edellisen kauden arvioinnissa esille tulleet erityis- tai muutostarpeet. Suunnitelma, sen toimivuus ja vaikutukset arvioidaan keväisin.

Ryhmissä kiusaamistilanteiden seuranta, käsittely ja arviointi on jatkuvaa. Kiusaamistilanteet kirjataan tapauskuvauslomakkeelle, jotta voidaan seurata, millaista kiusaamista tapahtuu ja paljonko. Arviointikeskustelua käydään ryhmien tiimipalaverissa vähintään kerran kuukaudessa. Lasten aktiivinen kuunteleminen on tärkeää. Sitä tehdään ryhmissä jatkuvasti. Lisäksi lapselta kysytään vasu- keskustelussa, onko hän nähnyt tai kokenut kiusaamista.

Vanhemmille tiedotetaan toimintatavoistamme ja kiusaamisen ehkäisyn suunnitelmasta vanhempainilloissa ja vasu- keskusteluissa. Korostamme vanhemmille vuoropuhelun ja kasvatuskumppanuuden merkitystä. Lapsi omaksuu arvot ja aktiivisen välittämisen mallin kaikilta aikuisilta, joka liittyvät hänen elämään.

Koko toimintayksikön yhteinen suunnitelma näytetään vanhemmille. Suunnitelma on myös esillä ilmoitustauluilla. Uusia työntekijöitä varten kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma on myös perehdytyskansiossa.

Vantaa

Sivistystoimi

Ollaksen varhaiskasvatuksen toimintayksikkö

Ollaksen päiväkoti, Metsänhaltijat -luontokerhot

Ollaksentie 19, 01690 Vantaa

Puh: 09-83934236